

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΧΡΟΝΙΑ Θ'.

✱ ΑΘΗΝΑ, ΚΕΡΙΑΚΗ, 26 ΤΟΥ ΘΕΡΙΣΤΗ 1911 ✱

ΑΡΙΘΜΟΣ 440

Τὰ γραφεῖα τοῦ «Νουμά» μεταφέρθησαν ἐπὶ τὴν οἰκονόμου 4 (Ἐξάρχεια) καὶ εἶναι ἀνοιχτὰ τὸ πρωτὶ ἀπὸ τῆς 10—12 καὶ τὸ δευτερόν ἀπὸ τῆς 3—6.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΡΗΓΑΣ ΓΚΟΛΦΗΣ. Στὰ μάτια σὲ κοιτῶ... — Στὸ τραγουδιὸν τὸ ἀγνιστικὸν νερό — Σὲ μιὰ ξεχασμένη (ποιήματα τοῦ Guy Charles Cros).

ΑΡΓΥΡΗΣ ΕΦΤΑΔΙΩΤΗΣ. Τετράστιχα (Τρανσφύλλο — Ἀφροδίτη — Θάλασσα).

Ο ΚΡΙΤΙΚΟΣ ΤΟΥ ΝΟΥΜΑ. Θεατρικά — Οἱ μυχτοὶ (Ψυχολάβδατο — Παλιὰς ἀγάπες — Τὸ ἐλιξίριον τῆς νεότητος) — Ἰθὺλλὰ Ἰωσήφ.

ΑΝΤΡΕΑΣ ΛΑΣΚΑΡΑΤΟΣ. Ἀνέκδοτη πραγματεία γιὰ τὴν γλώσσα (συνέχεια).

ΓΥΓΑΡΗΣ. Τὸ δαχτυλίδι τοῦ Γύγγ. Β'. — Τὸ δαχτυλίδι καὶ τὸ κακόν.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ — Ο, ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ — ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ.

ΤΟ ΔΑΧΤΥΛΙΔΙ ΤΟΥ ΓΥΓΗ

ΤΡΙΜΥΘΙΑ

Β'.

ΤΟ ΔΑΧΤΥΛΙΔΙ ΚΑΙ ΤΟ ΚΑΚΟ

Ἀφιερώνεται τοῦ Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΥ

Δυὸ χρόνια εἶχανε περάσει ἀφ' οὗ ἐπὶ τὴν Βενετῖαν ἔβριξα τὸ δαχτυλίδι τοῦ Γύγγ ἐπὶ κύματα μέσθ' τοῦ Ἀδριατικοῦ. Βρισκόμεθα τότε, μετὰ τὴν πάντα λατρεμένη μου τὴν γυναῖκα, μετὰ τὴν Μυρβίνα, ἐπὶ τὴν Ῥώμη, ἐπὶ τὴν Χώρα τὴν Αἰώνια. Κριμὰ πού δὲν τὰξιδώθηκα, οὔτε ἡ Μυρβίνα οὔτε γώ, νὰ χρῶμε μήτε τὴν αἰωνιότητα, μήτε τῆς ποικιλόχρονης, τῆς ποικιλόχρονες, τῆς ἀπανωτῆς, τῆς αἰωνοστοιχασμένης τόντις ὁμορφίης τῆς. Μὰ ποῖός, ἔξω ἀκόμη καὶ ἀπὸ μᾶς, πρόσθε ἐπὶ μουσεῖα, ἐπὶ μνήματα, ἐπὶ χεῖρια τὰ παλιὰ ἢ τὰ καινούργια; Ὅτι πού φτάσαμε, ἀκολουθήσανε κατὰ πράματα τρομάρα. Κόντησε νὰ πέση τὸ σπιτὶ τὸ βασιλικὸ τῆς Σαβόγιας. Τὸ βράσταξά, μπορῶ νὰ πῶ, μετὰ τὰ δύο μου τὰ χεῖρια. Τσακίστηκε τοῦ θρόνου ὁ ἐχθρός, σωριάστηκε κατὰ γῆς. Ξεχασμένα σήμερον ἱστορικά, ὅπως ξεχνιοῦνται ἔσθ' καὶ ἔσοι ἀποτύχανε. Τὰ κρύψανε κίβλας ἀμέσως, γιὰ τὸ γόητρο τῆς δυναστείας. Ἀπὸ τὸν ἴδιον λόγον, μετὰ παραμερίσανε καὶ μένα, γιὰ νὰ μὴ λένε πῶς κιντύνεψε καὶ τὴν γλύτωσα.

Ἔβριξε σὲ κείνον τὸν καιρὸ ἐπὶ τὴν πρωτεύουσα τῆς Ἰταλίας ἕνας δημαγωγὸς ἀπὸ τοὺς φοβερώτερους Σίλβιος τὸνομά του. Αἰὼν πῶς εἶτανε ἐπὶ τὴν πρωτεύουσα, καὶ σωτὰ δὲν τὸ λέω. Ποῦ δὲν εἶτανε ἀφτός; Παντοῦ τὸν ἐβλεπε. Πιὸ πολὺ ἔμωσ' τὸν ἀντάμωνε ἐπὶ τὴν Βενετῖαν, ἐπὶ τὴν Ῥώμη καὶ ἐπὶ τὴν Νεάπολη. Ὅλο τὸ βροῦλετο δικό του. Ἐτρεχε ἀπὸ τὴν μιὰ πολιτεία ἐπὶ τὴν ἄλλην. Ἄξαφνα, χωρὶς νὰ τὸ καταλάβῃ κανένας, ἔφευγε, βροχολοῦσε ἀπὸ τὴν Βενετῖαν ἐπὶ τὴν Νεάπολη, ἀπὸ τὴν Νεάπολη ἀνέβαινε ἐπὶ τὴν Ῥώμη. Καὶ πάντα βροχολοῦσε. Ἡ βροχολογία του, κατὰ ἀπάνταστον ἀγρία, πυρωμένη, ἀρπαχτική. Μάθησιν καμιά δὲν εἶχε, ἀναθροφῆ δὲν ἔπρεπε καμιά. Οὔτε σκολεῖν πᾶντι οὔτε γρόμματα ἔξερε. Ἦξερε μόνον νὰ διαβάξῃ καὶ νὰ γράφῃ, καὶ τὸ κυριώτερον, νὰ μιλή. Τὸς ἀποφλόγιζε ἄλλος. Ὁ ἄλλος του δὲν ἄλλαξε κοπάνιζε ἀκατάπαρτα τὸ ἴδιον θέμα, δηλαδὴ τὰ δικαιώματα τοῦ λαοῦ. Ἐννεοῖται πῶς καινούργιο τίποτα δὲν ἔλεγε, τὸλεγε ἔμωσ' μετὰ τὴν ἔξοχον πού φαινότανε καινούργιο. Τὸ μολογῶ πῶς καὶ μένα μιὰ φορά μετὰ συνεπήρε, πού πῆγα σ' ἕνα του συλλογητήριον. Ἀπὸ μακριὰ μάλιστα μοῦ ἦρθε τὸ πρόσωπό του σὰ γνωστό. Μὰ θὰ γελάστηκα. Δὲν τὸ κάτεχε κανένας ἀπὸ τοῦ βασιτοῦσε. Ὡς καὶ τὸνομά του, Σίλβιος, φέφτικον τὰλλήνιόν του, Μυρβίνα, ἢ σὰ θέλετε βροχολογία, Θαλασσινός. Κάπου ξεφάρεψε πῶς Σίλβιος σημαίνει ἄθροπος τοῦ βροχολογίου. Τὸ λοιπὸν ἀφτός, ἀπὸ ἀντίθεση πρὸς τοὺς πλούσιους, πρὸς τοὺς ἀρχόντους τῆς πολιτείας καὶ τὰ λαοῦσα του, ἀντιπροσώπεσε τὸ χοντρό, τὸ φτωχόν, τὸν ἀκαλλίεργητο λαόν, πού ζῆ ἐπὶ τὴν βροχολογία, καὶ πού ἔσοι καὶ ἂν εἶναι χοντρός. ἔχει ἔμωσ' τὴν δύναμη, κρύπτει τὰ ξίλα πού ζεσταίνουνε τοὺς ἄλλους, τὰ ξίλα πού σὲ τί δὲ χρησιμεύουνε, καὶ τώρα, μετὰ ἕνα ξίλο ἀπαρτο ἐπὶ τὴν χεῖρα του τὰ σιδερένια, κατεβαίνει ἐπὶ τὴν πολιτεία, νὰ γυρέψῃ, νὰ πατήσῃ τὸ δικό του.

Τὸν ἄκουγα καὶ μετὰ διασκέδαζε ἢ κωμωδία, ἐπειδὴ ὁ περίφημος ὁ βροχολογία, ὁ χοντρός, ὁ ἀναπάραδος, εἶχε παράδες ἐπὶ τὴν διάθεσίν του πού δὲν καταλάβαινε ἀπὸ τοῦ τοῦ μάζωνε. Τὸ πῶς περιέργο εἶναι, πού μπόλικο τοὺς σκορποῦσε ἐπὶ τὸ συλλογητήριον, οἱ περισσότεροι, ἐνῶ τὸν ἀκούσανε, ἐπὶ τὴν ἔξοχον τοὺς χαδέθανε μετὰ τὰ δαχτυλά του, λίρες πού τοὺς τῆς εἶχε δοσμένες. Καὶ ὡς τὸσο τὸν ἀφίανε ἦσαν νὰ βροντοφωνῶν γιὰ τὴν φτώχεια τοῦ βροχολογίου. Μήτε τὸ συλλογιότανε. Οἱ λίρες του δὲν μπαίνανε σὲ λογαριασμό, ἄμα τῆς χτυποῦσαν ἀφτός. Θαρρῶ πῶς ἡ μεγαλύτερη δύναμή του, ἀφτός σὲ κάθε λόγον πού ἔβριξε, ἢ δύναμη καὶ πάντα ἢ δύναμη τοῦ λαοῦ τοῦ γέμιζε τὸ στόμα, εἶτανε τὸ χαρτεῖλι τὸ ἄσπρον. ἔβριξε ἔμωσ' καὶ ἄλλη μιὰ, φοβερώτερη. Τῆς μέρες ἴσια ἴσια πού κατασταλάξαμε ἐπὶ τὴν Ῥώμη, διαδόθηκε μιὰ φήμη πού ἄρτισε ὁ κό-

σμος να τρέμη από μιαν άκρη στην άλληνη της Χώρας της Αιώνιας. Ναι, ταραχτήκε κι ε Πάπας ο ίδιος· τὸ βασιλικὸ τὸ σπῖτι, ἀντίθετό του· μὰ ὅπως κι ἂν εἶναι, βασιλικό, κι εἰ τι παθαίνει ἕνας βασιλιάς, μπορεῖ νὰ τὸ πάθη κ' ἕνας Πάπας. Ταραχτήκε ἀκόμη κι ὁ λαός, πὸν δὲν τὸ πιστέβε τόσο πρᾶμα, πὸν ἴσως καὶ νὰ μὴν τὸ ἀντιλήφτηκε ὡς τὰ τότες, πὸς μετᾶσωστά της κιντύνεβε ἡ μοναρχία. Πάει πολὺ, πάει πολὺ, ψιθυρίζανε ἀναμεταξύ τους μερικὸ ἀπὸ τοὺς πιὸ ἀποφασισμένους παναστάτες. Καὶ τόντις πῆγαινε πολὺ. Νά, τί ἔτρεχε. Γνωριστήκανε, δημαιοεφτήκανε σὲ μιὰ φημερίδα πὸν τῆ διέφτυνε τὸ κόμμα τοῦ Σιλβίου, κάτι λόγια βασιλικά, βαριά λόγια καὶ γιὰ τὸ λαό, καὶ γιὰ ἕναν ξένο ἡγεμόνα σύμμαχό του, λόγια πὸν στὸ θυμὸ του ἀπάνω τὰ εἶχε πεῖ τις προάλλες ὁ βασιλιάς, στὸ παλάτι του, στὸν πρωθυπουργό του, μόνου τους οἱ εἰς, λόγια πὸν με κανέναν τρόπο δὲν τῶνοιωθες πὸς τὰ πῆρε ἀθρόωπινο ἀφτί, καὶ πὸν ὡστόσο τὸ ὕφος τους, ἡ οὐσία τους ἔδειχνε φῶς φανερό πὸς δὲν τὰ πλαστογράφησε κανένας. Ἔβκαμε κιόλας τὸ λάθος ὁ βασιλιάς νὰ πάψη τὸν πρωθυπουργό του, σὰ νὰ τὰ διακαιώνησε τάχα ὁ πρωθυπουργός, κ' ἔτσι νὰ τὰ ἐπικυρώσῃ πὸν τρανά. Μὰ οἱ κουθέντες οἱ βασιλικὲς τίποτα δὲν εἶτανε μπροστὰ στὶς φοδέρεις πὸν ἡ Σιλβα — τῶρανο τοῦ Σιλβίου, φυσικά — τύπωνε κάθε μέρα με χοντρά γράμματα, κόκκινα. Εἶχανε, λείει, στὰ γραφεῖα τους, ἔτοιμα καὶ φρέσκα, μερικὰ χαρτιά πὸν ἀφορούσανε τὰ σπουδαιότερα μυστικὰ τοῦ Κράτους, χαρτιά ἐπίσημα, με τὴν βούλλα τῆ βασιλικῆς, με τὴν ὑπογραφή τοῦ βασιλιά. Δίνανε κιόλας νὰ καταλάβῃ ὁ κόσμος, ἀπὸ κάποια συμπεριλήψη της γραφῆς, ἀπὸ κάποια ὑπονοήματα, πὸς τὰ ντοκουμέντα δὲ χωρατέθανε. Καὶ γνήσια ἔσο παίρνει. Δὲ θὰ γλύτωνε τὸ στέμμα. Ὑποθέτω πὸς ἀργούσανε νὰ τὰ βγάλουνε στὴ μέση νέττα σκέιτα, ἐπειδὴ ὁ νόμος ἀπαγόρευε τέτοιου εἶδους ἀνακοίνωση, καὶ σ' ἄγρουο πὸς θὰ τοὺς καταδικάζανε τὰ δικαστήρια. Πρσομένανε τὸ λοιπό, ἡ κοινὴ γνώμη νὰ ἐρεθιστῇ, νὰ διαδηλωθῇ με τόσο ἐνέργεια, πὸν νὰ φτάσῃ στὸ σημεῖο μονομιᾶς, ὅπου πατεῖς με πατῶ σε, θρούβαλλα καταντύνε καὶ νόμος καὶ δικαστήρια. Ἴσια ἴσια ἔγινε κ' ἄλλο λάθος ἀπὸ μέρος της Κυβέρνησης. Δὲν τόλμησε νὰ πατήσῃ πόδι, νὰ καταγγεῖλῃ ἀμέσως τὸ Σιλβιο μήτε τὴ σύνταξη της Σιλβας. Πρσοπάθησε ἡ ἀστυνομία κρυφά, νὰ πιάσῃ τὸ δημαγωγό, νὰ τονὲ φυλακώσῃ, γιὰ νὰ κοπῇ της Πανάστασης τὸ κεφάλι. Μὰ πὸν νὰ τὸν πιάσῃ; Ποιὸς τὸν ἔπιανε τὸ διασπλεμένο; Λὲς καὶ τοὺς ξέφευγε στὴ στιγμή πὸν ἐλπίζανε νὰ τὸν τζακώσουνε· τοὺς ξεγλιστρούσε ἀπὸ τὰ χέρια, σὸν ξεπίτηδες γιὰ νὰ τοὺς βεζιλέψῃ. Ἄφαντος κι ἄφαντος. Τὸ σύστημά του καὶ πάλε· ἀπὸ τῆ Ρώμη στὴ Νεάπολη κι ἀπὸ τῆ Νεάπολη στὴ Βενετία, δίχως νὰ τὸ πάρῃ ὁ νόος σου πότε πρόφταινε. Ἡ ἀστυνομία τὸν ἔχανε — καὶ τᾶχανε. Μαθέφτηκε τὸ πρᾶμα. Κορυφωθήκανε ὄλα, ἡ ἀποτυχία, ἔσο κ' ἡ ἀπόπειρα της ἀστυνομίας, ἀνάψῃσε τὰ κεφάλια. Περεχυμένος στὴν πρωτέδουσα ὁ λαός· ἀγριέθανε οἱ δρόμοι. Τώρα πιά, δὲν ἔχει θὰ βγαίνανε τὰ ντοκουμέντα. Δηλαδή, ὡς καὶ τὰ ντοκουμέντα δὲν τοὺς φαινόντανε τίποτα, στὴ βρά-

ση τοῦ πολέμου, στὴν πυρκαγιά πὸν τοὺς· πύρωνε ὄλους τὰ μυαλά τους. Θέλανε τελειωτικά, τὴν Ἰταλία νὰ λυτρώσουνε ἀπὸ τὸν τύραννο, ἔτσι λέγανε, θέλανε, στὴ θέση τοῦ τυράννου, νὰ προκηρῶζου-νε διχτάτορα τὸ Σιλβιο.

Τὴν Ἰταλία ἔμεις, ἂν καὶ ξένου, τὴν ἀγαπούσαμε. Δὲν ἀγαπούσαμε τὸ Σιλβιο, ἐπειδὴ κι ἀπὸ πρώτη ὄψη τὸν κρίναμε γιὰ βέρο τυχοδ ὄχτη. Ἄμαρτία νὰ καταστραφῇ τέτοιος τέπος ἀπὸ τέτοιο ἀσυνειδητο παναστάτη, ἀπὸ ἕναν ψεφτάθρωπο τοῦ βουμανιού. Τί νὰ κάμουμε ὡστόσο ἔμεις, καὶ τί μπορούσαμε; Τὸ βράδι, γυρίζαμε σπῖτι μας, διαβάζαμε τίς φημερίδες. Σὰ νὰ μᾶς ἔδερνε ἡ θέρμη καὶ μᾶς, σὰ νὰ μὴ μᾶς ἀρκούσανε τὰ λαχανόφυλλα πὸν ἀγοράζαμε ἀπὸ τὰ χαράματα, σὰ νὰ γυρέδαμε κι ἄλλα. Καὶ ἔμωσ μιὰ βραδεῖά, τὰ πέταξα χάμω, τὰ σιχάθηκα. Παρακάλεσα τὴ Μυρρίνα, πὸν ἂν τὸ θυμάστε, ἤξερε ὄρατα νὰ παίξῃ βιολί, νὰ μὸ παίξῃ ἕνα κομμάτι. Δὲν τὸ ὑποφιαζόμενου πὸς ἀπὸ τῆ μουσικῆ της θάδγαυνε ὁ γλυτωμός της Ἰταλίας. Ἔπαιξε τόσο γλυκά, τόσο οὐράνια πὸν της εἶπα, πὸς γιὰ νὰ μείνῃ ἀξέχαστη ἀναμεταξύ μας ἡ τέρψη πὸν της χρωστούσα, ἐκεῖνη τῆ βραδεῖά, τὰ μὸ δώση τὴν ἀδεια τὴν ἀθριανή, νὰ πάω νὰ της φέρω ἕνα βραχιολάκι· πὸν τὰπόγεμα τὸ εἶχα διη στὴ βιτρίνα ἑνὸς χρυσοχοῦ. Ἦθελα μάλιστα νὰ μὸ ἀμέσως, μήπως καὶ με προλάξῃ κανεῖς. Μὰ με τίς παλιοφημερίδες, πὸν φωνάζανε οἱ μάγκες, νὰ σοῦ βγάλουνε τὰφτιά σου, με τὴν ἀντάρα, με τὸν ὄγλο, παρσομυθήκαμε καὶ δὲν μπύρεσα. Γνωρίζα κιόλας τὸ μαγαζι. Λοιπὸν ἄθρη, εἶπα μέσα μου.

Τὸ χρυσοκἀδικι, *Via degli Orefici*, ξακουτὸ καὶ στὴ Ρώμη κι ἔξω ἀπὸ τῆ Ρώμη. Ὁ ἱερυτής του καὶ νοικοκύρης, ὁ Καστέλλης, καλλιτέχνης συνάμα κι ἀρχιολόγος με μάθηση, με γούστο. Συλλογίστηκε νὰ μιμηθῇ τὰ διάφορα χρυσαφικά πὸν ἀνακαλύψανε στὶς νεκρὸχωρες της Ἐτρούρας, στὸ Κιούρι καὶ στὸ Κορνέτο. Τὰ μιμήθηκε, τὰ σκάλισε, τὰ τέρνεψε τόσο πιτήδεια, πὸν φαντάζανε σὸν ἀριστοεργηματᾶκια πρωτότυπα. Πέτρες δὲν ἔβαζε, δούλεβε μόνο τὸ μάλαμα κ' ἔτσι σοῦ εἶχανε κάτι πὸν φῖνο πὸν ἀριστοκρατικὸ ἀπὸ τὰ συνηθισμένα, τὰ κοινά, πὸν ἔσο πλούσια κι ἂν εἶναι με τὰ διαμάντια τους ἢ τὰ μαργαριτᾶρια τους, πάντα δείχνουνε λιγώτερη ἀφέλεια, πὸν νὰ πῆς, με τὸν περσότερο τὸν ὄγλο τους. Κατάντησε μὸδα στούς ἀνώτερους κύκλους της κοινωνίας νὰ τὰ φοροῦνε καὶ νὰ τὰ προτιμοῦνε. Ὑυχολόγος κιόλας ὁ καλλιτέχνης μας. Κατάλαβε πὸς γιὰ νὰ τὰ γυρέδουνε οἱ πλούσιοι πὸν πολὺ ἀπὸ τὰ πετράδια, ἔπρεπε νὰ κοστίζουνε καὶ πὸν πολὺ. Ὁ μόνος φόθος, ἔταν πῆγαινε στού Καστέλλη, νὰ ψουνησῃ, εἶτανε μήπως ἀπομείνῃς δίχως κάλπικη γαζέτα.

Πὸν νὰ τὸ φανταστῶ πὸς ἴσια ἴσια στού Καστέλλη, με καρτερούσε ἄλλος φόθος. Τὸ μαγαζι κλεισμένο. Τὸ σπῖτι βουδὸ. Νέμισα πὸς κλείσανε ξατίας της πανάστασης. Ἄνοιχτὰ ἔμωσ ὄλα τᾶλλα μαγαζιά της Βίας. Ἀπὸ πὸν κι ὡς πὸν νὰ κλείσῃ τὸ πὸν σημαντικό τους;

Κουδούνισα, χτύπησα, ἔκαμα. Πρέβαλε στὸ τέλος ἀπὸ τὸ παράθυρο, δειλά, ἕνα πρόσωπο κερί. Με

βώθησε τί θέλω. Τοῦ ἀποκρίθηκα. Ὁ Καστέλλης ὁ ἴδιος. Κοίταξε γύρω γύρω μὲ προφύλαξη κωμική, χιλιόματη, ἀλήθεια, ἡ λέξη τῆς πρέπει. Μισσαναστένας ἢ πέρτα καὶ μπήκα. Κι ἀμέσως τοῦ ζήτησα τὸ βραχιόλι. Ἄχ! τί δαρμὶ τότες καὶ τί κλάματα!

—«Τὸ βραχιόλι! τὸ βραχιόλι! Νὰ μοῦ ἔλειπε μόνο αὐτό! Μοῦ τὰ κλέφτουνε, δλα, δλα. Κάθε μέρα. Κάτι πράματα τραγικά!»

Τοῦ ἀποκρινούμαι κρύα καὶ λογικά·

—«Πρέπει νὰ πιάσετε τὸν κλέφτη!»

Ἄμα ποῦ ἄκουσε γιὰ κλέφτη, κέρωσε ἀκόμη παραπάνω, ἐμπηξε τὶς φωνές·

—«Ὁ κλέφτης εἶναι, κύριέ μου, ἓνα πνέμα, ἓνα φύσημα, ἓνας ἀνεμος. Δὲν τὸν πιάνεις. Θέ μου, θέ μου, θὰ εἶναι κανένα στοιχειό!»

Τὸν ἠσύχασα ὅσο μπόρεσα. Ἡ περιέργεια μὲ δαιμόνιζε, νὰ μάθω. Κάμποσος κόπος χρειάστηκε, ὥσπου νὰ τὸν καταφέρω νὰ μοῦ δηγηθῆ τὰ καθέκαστα.

Κάθε μέρα—ὅπως ἔλεγε καὶ τὸ ξανάλεγε ἑλοένα μὲ φρίκη—κάθε μέρα παρατηροῦσε πὼς ἀπὸ καιρὸ λιγοστεύανε, ἔχι μόνο τὰ πιὸ ἀκριβὰ του, μὰ καὶ τὰ ὠραιότερα χρυσαφικά. Τὸ πιὸ περιέργω, ποῦ καὶ τῆ νύχτα ξεκολουθοῦσε ἢ κλεψιά. Ἐνα βράδι, προτοῦ ἀνεθῆ νὰ πλαγιάσῃ, ἔμεινε μοναχός του στὸ μαγαζί, τάρδιασε, τὰθαλε σὲ τάξη, μέτρησε καὶ τὰ χρήματα ποῦ εἶχε στὸ σερτάρι τοῦ γραφείου, κλειδῶσε καὶ τράδηξε στὴν κρεββατοκάμερή του ἀπάνω. Τὸ πρῶτ, ἄδειο τὸ σερτάρι, φεδγάτα καὶ καμὶ δεκαρτὰ κομάτια. Λοιπὸν οὔτε ὑπάλληλος ἔφταιγε, οὔτε δούλος—ἔξὸν ἂν εἶχε τὸ κλεδί, ποῦ δὲ φαινόντανε πιθανὸ διόλου. Γιὰ νὰ βεβαιωθῆ ὅμως, τὴν ἄλλη νύχτα, κρύφτηκε πίσω ἀπὸ ἓνα παραθυράκι, ἓνα εἶδος φεγγίτη ἔξω ἀπὸ τὸ μαγαζί κι ἀπ' ὅπου ἔβλεπε μέσα στὰ σκοτεινά. Πρόσμενε. Μὲ τὸ πιστόλι στὸ χέρι. Ὅτι ποῦ βολέφτηκε δίχως κρότο κανένα στὸ μέρος αὐτό, καὶ τόμου ἀναψε στὴ σάλα μέσα τὸ φῶς τὸ ἠλεκτρικό.

Τὰ μάτια τοῦ Καστέλλη μας τέσσαρα. Ψυχῆ. Ἄξαφνα, ἓνα βραχιόλι σηκώνεται στὸν ἀέρα, μοναχό του. Σηκώνεται δέφτερο καὶ σηκώνεται τρίτο. Ἐπειτα κατεβαίνουνε μιὰ σταλιά τὰ βραχιόλια, βυθίζονται πάλε στὸν ἀέρα καὶ χάνονται! Μόλις ποῦ δὲν ἄφησε ὁ Καστέλλης τὸ πιστόλι νὰ πέσῃ χάμω. Βάσταξε τὴν ἀνάσα του κ' ἔδραμε ὡς ἀπάνω, γκρεμισμένος ἀπὸ τὸν τρόμο. Πῆγε στὴν ἀστυνομία. Τὰ ξήγησε, τὰ ξεδιάλυσε μὲ τὸ νῦ καὶ μὲ τὸ σῆμα. Γελάσανε, τὸν κοροιδέσανε. Τοῦ δῶσανε φύλακα, νὰ παραμονέψῃ στὸ μαγαζί, νὰ διοῦμε τότες πᾶνεται ἢ δὲν πᾶνεται ὁ κλέφτης. Τὸν ἔπιασε ἀπαράλλαχτα ἡ ἀστυνομία ὅπως ἔπιασε καὶ τὸ Σιλβίο. Ἀκόμη χειρότερα μάλιστα, ἐπειδὴ ἀκολούθησε θάνατος ἀθρώπου. Ὅταν μπήκανε, τὴν ἀβγή, ὁ φύλακας ἑσπλωμένος κάτω, νεκρός. Ἐτριξε κιόλας ἢ πέρτα δυνατά, σὰ νὰ τὴ σκουνοῦσε κάποιος, νὰ βγῆ, μ' ἓνα χάχανο σατανικό. Εἶχε γίνῃ ὁ φόνος τῆ νύχτα τὴν περασμένη. Σφάλιζε ὁ Καστέλλης τὸ μαγαζί.

Σὰς τὰ συντομείω. Τελειωμὸ δὲν εἶχε ἢ κουβέντα κ' ἢ ἀπελπισία του. Τονὲ λυπήθηκα. Ἐμει-

να βαθιὰ βαθιὰ συλλογισμένος. Ἐνα λόγο τοῦ εἶπα μονάχα·

—«Νὰ μὲ προσμένετε ἀπόψε. Ἴσως ξανάρθω. Ἀπόψε ἢ ἄθριο.»

Πέρασε ἡ μέρα καὶ λεξούλα δὲν ξεστόμισα σπιτι. Μόνο ποῦ τὰ δηγήθηκα δλα τῆς Μυρρίνας. Ἐπειτα σόπασα. Σόπαινε κ' ἡ Μυρρίνα. Τὰ ἴδια στοχαζόμεστα κ' οἱ δύο μας. Μὰ δὲν τὸ κατορθώναμε, δὲν μποροῦσαμε νὰ μιλήσουμε. Δούλεβε δούλεβε τὸ μυαλό μου καὶ δὲν τὸ κατάφερα, ὅσο κι ἂ γύρεθα νὰ ξεκαθαρίσω μερικὰ ποῦ μοῦ ἐρχόντανε σὰν πολὺ σκοῦρα.

Στὶς δύο τὰ μεσάνυχτα, ξύπνησα κι ἀναψατσιγάρο.

—«Τί ἔχεις;» Μὲ βρωτᾶ ἡ Μυρρίνα. Ἦξερε πὼς ὅταν εἶχα κάτι, ἀναψατσιγάρο.

—«Ἄκουσε, γυρνῶ καὶ τῆς λέω. Ἀφτὸς ὁ κλέφτης, ἀδύνατο νὰ μὴν ἔχη τὸ δαχτυλίδι!...»

—«Μὰ πὼς γίνεται; Ἡ θάλασσα!...»

—«Θὰ βούτηξε νὰ τάρπάξῃ ὁ... βαρκάρης, ὁ γκοντολιέρης μας!»

Σύσωμη ἐφριξε ἡ Μυρρίνα.

—«Ἐνοια σου, τῆς κάνω. Τώρα βρήκα πιὰ τὸν τρόπο νὰ τὸν πιάσω.»

Δὲν τὴν τρόμαξε ὁ κίντυνος, τῆ Μυρρίνα. Ἡ μεγάλη τῆς ἡ ψυχὴ ἔβλεπε μόνο πὼς γινότανε κόσμου ἀφανισμός, καὶ τὸ κακό, σὰν τάνταμώνει στὴ στράτα του κανεὶς, πρέπει νὰ τὸ ξολοθρέψῃ. Ἀφτὸ ἤξερε ἡ Μυρρίνα. Μ' ἐμπιστεδότησε κιόλας. Εἶδε στὴ ματιά μου πὼς τὰ εἶχα δλα ταχτοποιημένα.

Ἐφριξα τὸ τσιγάρο καὶ κοιμήθηκα. Πρῶτῃ πρῶτῃ, ξαναγύρισα στοῦ χρυσοχοῦ.

—«Ἐχτὲς δὲν μπόρεσα νάρθω. Σήμερα ἐρχομαι, γιατί βέβαιος εἶμαι πὼς θὰ τὸν πιάσω, τὸν κλέφτη σου.»

—«Ἀφήστε, ἀφήστε, γιὰ τὸ Θεό. Θὰ πάθετε καὶ σεις.»

—«Νὰ κάμετε ὅπως θὰ σᾶς ὀδηγήσω. Τὰ λόγια περιττά. Ἐλάτε δῶ μαζί μου. Νὰ μὲ πάτε σὲ κανένα μέρος τοῦ σπιτιοῦ ὅπου νὰ μὴν πηγαίνῃ κανένα, ποῦ νὰ μὴν ἔχη κ' ἐπιπλα πολλά.»

Δὲν καταλάβαινε ὁ καημένος.

—«Πὼς συμφωνήσαμε; Τὶς ὀδηγίεσ μου! Καὶ νὰ μὴ μὲ βρωτᾶτε.»

Μὲ πῆγε κι ἀπόρησε περισσότερο ἀκόμη, ὅταν ἄξαφνα, προτοῦ βγάλω μιλιὰ, ἔκαμα γύρους καὶ γύρους στὸ καμαράκι, ὥσπου νὰ μὴν ἀπομείνῃ ἀπάτητη, ἀψαχτη, μιὰ γωνιά. Σὰ βεβαιώθηκα πὼς εἶμαστε μόνον, τοῦ σημειώνω τὰκόλουθα·

—«Τὸ μαγαζί σας ἀνοιχτό. Πρέπει ἔμωσ νὰ εἶναι πολὺς κόσμος μέσα. Πηχτός, πηχτός. Λέτε σὲ φίλους, σὲ γνώριμους, κ' ἐφκολα γεμίζει. Πρὸς τὸ βράδι, μιὰ ὥρα, μιὰμιση προτοῦ κλείσετε, τοὺς παρακαλεῖτε νὰ κοπιᾶσουνε ὅσω...»

—«Μὰ θὰ εἶστε καὶ σεις μαζί μου!...»

—«Ὅχι! Ἐγὼ ἴσια ἴσια δὲν πρέπει νὰ φαίνουμαι. Νὰ μὲ βάλετε τῆ νύχτα πίσω ἀπὸ τὸ φεγγίτη. Νὰ φροντίσετε νὰνείγῃ ὁ φεγγίτης χωρὶς κόπο κανένα, καὶ τὰ πιὸ πολύτιμα χρυσαφικά, νὰ τὰ συγυρίσετε σ' ἓνα τραπεζάκι ἀπάνω, ποῦ νὰ εἶναι μπροστὰ στὸ φεγγίτη. Τόσο καὶ φτάνει!»

Ποτέ μου πιά λαχταζομένα δὲν ἀνυπομόνησα ὡς πού νὰ νυχτώσῃ. Στὸ τέλος, ἀφοῦ ἔμεινα κρυμμένος ἴσια μὲ τότες στὸ καμαράκι, κατέβηκα, κώθηκα πίσω ἀπὸ τὴ σκάλα. Δὲν παραμόνευα τοῦ κάκου. Τὰ μάτια μου καρφωμένα στὰ χρυσαφικά. Σὲ λίγο βλέπω ἓνα καὶ σαλέδει. Ὅρμητικά, σπρώχνω τὸ φεγγίτη, σπάνω τὸ τζάμι, ἀρπάζω δυνατὰ τὸ χρυσαφικό. Δηλαδή τὸ χέρι ποῦ τὸ κρατοῦσε. Ἄμα βρήκα τὸ ἓνα χέρι, βρήκα καὶ τᾶλλο. Τᾶσφιξα τρομαχτικά. Καὶ γύρισα τὸ δαχτυλίδι!

— «Νά σου, ὁ φίλος!» τοῦ φωνάζω.

— «Ἄ δὲ μὲ ξάφνιαζες, δὲ θὰ μὲ τσάκωνες ἔτσι.» Κ' ἔτρεμε πὸ πολὺ ἀκόμη ἀπὸ τὸ φόβο παρὰ ποῦ ἔτρεμε ἀπὸ τὸ θυμό.

Δὲ χάσομέρησα. Δὲν τὸν ἄφησα νᾶνασάνη, καὶ σαστισμένος ὅπως εἶτανε, τοῦ τραβῶ τὸ δαχτυλίδι, τὸ καθίζω στὸ δάχτυλό μου.

— «Τώρα, ματάκια μου, εἶσαι δικός μου. Ὁ ἀφέντης εἶμαι γώ. Στάσου νὰ τὰ ποῦμε.»

Ἄνοιγω τὴν πύρτα μὲ τὸ κλειδί ποῦ τὸ εἶχα στὴν τζέπη μου. Τοῦ δείχνω ἓνα πιστόλι καὶ τοῦ λέω

— «Μὴν κουνήσης. Ἡ γίνουμαι ἀφαντος καὶ σὲ σκοτώνω!»

Καὶ τὸν καίταξα, πρώτη φορά. Τὸ πρόσωπό του ἀπὸ τὸ φεγγίτη, δὲν τόβλεπα καλά, δὲ φαίνότανε.

Τὸν τηρῶ, τὸν τηρῶ τώρα καὶ σαστίζω. Σαστίζω περισσότερο ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸν κλέφτη. Ποιὸς θαρρῆτε νὰ εἶτανε; Ὁ Σιλβίος, καλέ, ψυχή καὶ σάρκα!

Μὲ πήρανε τὰ γέλια.

— «Νά σοῦ πῶ, ἀδερφέ, τοῦ κάνω. Ἄφτὸ ἀξίζει λίγη κουδέντα. Ἡ νύχτα μακρινή. Ἔχουμε ὦρα. Μὴ σὲ μέλη. Κανένας δὲ θὰ μᾶς ἀντισκόφη. Ὅλοι τοὺς ζαρωμένοι ἀπὸ κάτω ἀπὸ τὰ παπλώματά τους. Μπράβω σου ποῦ τὸ κατὰφερες, νὰ μοῦ τοὺς συζαρώσης ἔτσι, ἀπὸ τὸ φόβο. Θὰ ὠφεληθῶ καὶ γώ. Νὰ μοῦ δηγηθῆς τὰ ἱστορικά σου, ἀπὸ τὴν ἀρχή. Νὰ διασκεδάσωμε. Εἰδεμή, σὲ παραδίνω ἀμέσως!»

Ποῦ νᾶντισταθῆ ὁ Σιλβίος; Στὸ χέρι μου, σπαστρισιός. Καὶ πρόσμενα τί θὰ μοῦ πῆ.

Δὲν κρατήθηκα ἕμιος καὶ βώτησα πρώτος.

— «Εἶσαι σὺ ὁ βαρκάρης τῆς γκόντολας;»

— «Ἀμέ, ποιὸς ἄλλος; Ἐγὼ εἶμαι.»

— «Καὶ πῶς ἔξερεις, πῶς μπόρεσες νὰ τὸ πιάσης, πῶς τὸ βρήκες στὴ θάλασσα τὸ δαχτυλίδι;»

— «Ἄφοῦ τὸ θέλετε, ἀφέντη, ἐλάτε πιά, ὅλα νὰ σᾶς τὰ ξεμυστηρεφτῶ.»

Καὶ στρώθηκε σὲ μιὰ καρέγλα, στὸ μαγαζί, ἀνάμεσα στὰ εἰδῶν εἰδῶνε χρυσαφικά ποῦ μᾶς περιτριγυρίζανε. Ὁ Σιλβίος ὁ περίφημος, τώρα, μονομιάς, ξαναγινότανε βαρκάρης. Μ' ἔλεγε ἀφέντη. Μπορεῖ νᾶλλιζε — τί δὲν ἐλλίπει κανεὶς; — πῶς θὰ τονὲ λυπηθῶ καὶ θὰ γλυτώσῃ. Ἀὐτὸ καὶ δὲν τοῦ κόσφιζε τίποτα νᾶλλάξῃ τρόπους καὶ ὕφος, μὲ τὴν ἴδια τὴν ἐφοκλία ποῦ εἶχε γίνεϊ ἀπὸ βαρκάρης δημαγωγός.

— «Νὰ μὲ συμπαθᾶτε, ἀφέντη. Μὰ κουτός δὲν εἶμαι.» Ὅταν πήγαμε τότες στὴ Ζουέκα κι ἀνεβήκατε στὸ λιθαδάκι ξέγνοιαστοι, ἐγὼ κάτῃ μυρίστηκα,

πῆτε το κι ἀπλή περιέργεια, σὰ θέτε, γιὰ τὸ τί γυρέθουνε ἀρχόντοι σὰν τοῦ λόγου σας — γνώριζε ὁ Σιλβίος τὸν τρόπο τὸ μελένιο τοῦ κοπλιμέντου — σ' ἓνα ξερονήσι ὅπου ἐμεῖς οἱ φτωχοὶ δὲ ζυγώνουμε. Τίποτις μυστικά, ὅπως κι ἂν εἶναι. Ἡ γκόντολα, χρυσὸ μου ἀφεντικό, ἔμεινε κολλητὰ στὸ μέρος ὅπου κατεβήκατε. Κρυμμένη πίσω ἀπὸ τὸ κορφοῦλάκι, ἂν τὸ θυμάτε, δίπλα στὸ γιὰλὸ κάτω. Τὰ λόγια σας μὲ τὴν Κυρία, ἔτσι, ἀκριες μέσες, τάρπαξε τάρπι μου. Τί νὰ σᾶς κάμω κιάλας, ποῦ ἡ πολύξερη ἀρχοντιά σας ἀνακατέβατε κάπου κάπου στὴν ὀμιλία καὶ τὰ βενετσιάνικα τὰ χυδαῖα μας — ἀλήθεια! δίκιο εἶχε ὁ Σιλβίος τὴ λατρέθαμε τὴ λαλιά τῆς χώρας ὅπου ἀγαπηθήκαμε καὶ τὴ μιλούσαμε. — Ὅταν τῆς τὸ μολογήσατε, τῆς πανόμορφης ἀρχόντισσας πῶς ἀφαντος περάσατε ὡς τὸ παλάτι ἀπὸ τὰ στενὰ τῆς Βενετιάς, βενετσιάνικα τῆς τὰ ξεγήσατε Ἄποφάσισα πιά τότες πῶς τὰ δυνατὰ μου θὰ βάλω, νὰ μὴ γαθῆ τὸ δαχτυλίδι. Ἄμα προστάξατε νὰ βγούμε ἀλάργα στὸ Ἀδριατικό, ἐγὼ διάλεξα πίτηδες ἓναν τόπο ποῦ τὰ νερά εἶτανε ῥηχὰ ῥηχὰ. Θὰ παρατηρήσατε πῶς ἐκεῖ τὰ κύματα σαλέθανε μιὰ σκυλοῦλα, καὶ θαρρῆφατε βέβαια πῶς σαλέθανε ἀπὸ τὴ θάλασσα. Μὰ σὲ μᾶς θάλασσα δὲν ἔχει — ἂ μοῦ δίνετε τὴν ἄδεια δηλαδή νὰ σᾶς ἐναντωθῶ μιὰ φορά. Πρέπει νὰ πᾶς μακριὰ μακριὰ, νὰ διῆς τὴ θάλασσα πῶς εἶναι. Πράματα δὰ ποῦ τὰ γράφει καὶ τὰπάγγελμά μου, μὲ τὸ συμπάθειο. Στὴ Βενετιά μᾶς ὀλοτρόγυρα, λίμνη. Σαλέθανε τὰ νεράκια ἐκεῖ δὰ, στὸν πάτο ἐπειδὴ εἶχε κάτῃ μικροῦλὰ μυτερά βραχάκια, ὅπου σκουντάφτει τὸ κύμα κ' ἔτσι γίνεται κάποια παραχούλα. Χρειάστηκε μάλιστα, γιὰ νὰ μὴ σκουντάφω κι ὁ ἴδιος μὲ τὴν γκόντολα, ἔ! χρειάστηκε ἡ μαστοριά ἡ δική μου, γιατί νὰ μὴν τὸ καφκηθῶ; Καὶ γυάλισε τὸ πρόσωπό του, ἀπὸ τῆς τέχνης του τὴ θύμησῃ. Ἄμα εἶδα πῶς ἐκεῖ κι ἔχι ἄλλο, ποῦ τὸ φοβόμουνε, βίβαξα τὸ δαχτυλίδι ἀνάστανε. Ὅτι ποῦ γυρίσαμε στὴ Βενετιά, τράθηξα γραμμὴ ὡς τὰ βραχάκια. Ἐμένα ἡ θάλασσα μὲ ξέρει μάννα μου εἶναι ἀφτή. Μήπως δὲ μὲ λένε κιάλας Μαρίνο; Παρασοῦλι: μου καὶ τοῦτο δηλαδή. Τὸνομά μου, Πέτρος. Ἐτσι. Μὰ στὸ βούτηγμα κανέναν δὲ μὲ περνᾶ. Βούτηξα δυὸ τρεῖς τέσσερες φορές, ἀφέντη μου. Τοῦ κάκου! Ξαναβούτηξα πάλε ἄλλες τρεῖς. Ἐφτά, ποῦ λέει ὁ λόγος. Ἐ! δὲν τᾶξίξα νὰ τὸ βρῶ: Ἡ Παναγιά μὲ βρήθησε. Τὸ βρήκα.

Κόντεφα νὰ λωλαθῶ ἀπὸ τὴ χαρὰ μου. Ἄμῃσως τὸ δοκίμασα κι ἀφαντος ἔγινε τὴν ἴδια τὴ στιγμὴ. Μὲ πήρανε τότες τὰ γέλια. Συλλογίστηκα, τί γλέντι! Κόκκαλο θὰ τοὺς κάμω τοὺς συδαρκάρηδες μου. Εἶμαι καὶ λιγάκι παιγιδιάρης. Θὰ διῆτε, γλυκέ μου ἀφέντη, πῶς κακὸ δὲν ἔβαλα μὲ τὸ νοῦ μου. Εἶπα μόνο νὰ τοὺς ξυπάσω, νὰ μὴν ξέσουνε τί τοὺς γίνεται. Γύρισα λοιπὸν ἀπὸ μέσα τὸ δαχτυλίδι, κάθησα στὸ κουπί, πέρασα ἐκεῖ ποῦ στρίβει ὁ κάθος τῆς Ζουέκας, ἀνάψα τὰ κουπιά μου, καὶ νὰ σου με, ματάκια μου, στὸ μεγάλο τὸ Κανάλι, στὴν μπασιά του, νὰ τρέχω, κι ἀπὸ τοὺς δχτους νὰ θωρᾶ ὁ κόσμος γκόντολα χωρὶς γκοντολιέρη, νὰ περνᾶ!

Ξεκαρδιζόμενε, σὰν τὸν τρελό, καὶ σκόπεθα

ν'ανεβῶ ἔτσι ὅλο τὸ κανάλι, νὰ πάρω καὶ τὰ κανα-
λάκια μας, νὰ βουθαθοῦνε ὁ κόσμος. Καλὰ πού δὲν
ξακολούθησα. Μοῦ φάνηκε ἀπὸ μακριὰ μακριὰ σὰ
νὰ ξάνοιγα κάποια κίνηση στὸ *Rio degli Schiavo-*
ni. Ἐνας βαρκάρης σὰ νὰ ἐτοιμαζότανε κιόλας.

— «Κι ἂν ἔρθουνε ἄξαφνα, συλλογίστηκα, με-
τὶς γκόντολες; Κι ἂ γιουρουντίσουνε στὴ δική μου
ἀπάνω; Πηδῶ! Βέβαια. Ποῦ ἔμωσ νὰ πηδήσω;
Ἄν εἴτανε μέσα στὴ χώρα, ἐφκολο, με τὰ δρομά-
κια καὶ τὰ γεφυράκια. Μὰ ἐδῶ; Νὰ βουτήξω;
Βουτοῦνε κι ἀφτοί. Θὰ φαίνεται κιόλας ἀπὸ τὰ κύ-
ματα πὼς κολυμπῶ. Πὼς κολυμπᾷ ὁ Διάβολος;
Γιατὶ ἔτσι θὰ λένε καὶ γιὰ τοῦτο θὰ μινώνονται
κειπέρα, στὸ Ῥίο. Εἶναι ἄξιοι μάλιστα, γιὰ νὰ πιά-
σουνε τὸ Διάβολο νὰ με κυνηγήσουνε με τοὺς στα-
θροῦς, νὰ μοῦ σπᾶσουνε τὴ βράχη με τὸ σταθρό τους.»

Μὲ νέκρωσε ὁ λογιόμῶς. Στοχάστηκα καὶ τὴν
Παναγιά, πού με βοήθησε στὸ δαχτυλίδι. Δὲν ἔκα-
νε νὰ με πάρουνε γιὰ τὸν Καταραμένο, ἐμένα.

— «Πίσω! Πίσω!» εἶπα μέσα μου.

Καὶ ἰδιοστιγμῆς βρέθηκα ξανά στὸν κάθο τῆς
Ζουέκας. Τὸν ἀριθμὸ τῆς γκόντολας δὲν πρόφτασε
κανεὶς νὰ τονὲ σημειώσῃ. Ἐβαλα στὴ θέσῃ τὴν πέ-
τρα, τὴ γύρισα δηλαδὴ ἀπ' ἔξω. Καὶ ἤσυχα ἤσυχα
πάνω τὸ *Rio della Croce*, ἤσυχα ἤσυχα πᾶνω πάλε
στὴ χώρα.»

Ἐσκυψε ὁ Σίλβιος τὸ κεφάλι του, λυπητερά.

— «Νά! Ὅλο τὸ δυστύχημα, σεβασμένε μου ἀ-
φέντη, ὅλο μοῦ ἤρθε ἀπὸ τὴν ἡτυχία ἐκεῖνη, τοῦ
κουπιῶ μου. Εἶχα τὴν καιρὸ νὰ στοχαστῶ χίλια
πράματα. Μὲ ἀναποδογύρισε ἡ κακία τῶν ἀθροῦ-
πωνε. Νὰ θέλω ἐγὼ νὰ διασκεδάσουμε μαζὶ, νὰ
γλεντίσουμε, νὰ τοὺς τὸ μολογήσω κατόπι, καὶ οἱ
ἀνέητοι, ποὺς ξέρε; νὰ θέλουνε νὰ μοῦ ριχτοῦνε,
νὰ με παίρουνε γιὰ τὸ Διάβολο! Τονὲ γνώρισα
ἐγὼ κι ἀπὸ μακριὰ τὸ γέρο τὸν Ἀντώνη, πού τί-
ποτα δὲ φοβάται, μήτε Θεὸ μήτε διαόλους, ὁ Θεομ-
παίχτης κι ἄξαφνα πάει καὶ σταθεροκοπιέται γιὰ
μιὰ γκόντολα πού τρέχει μοναχὴ τῆς!

Ὁ βαρκάρης πού σήκωνε τοὺς ἄλλους στὸ πο-
δάρι καὶ πού ἔκανε νὰ ξεκινήσῃ, ἀφτοὺς εἴτανε δά.

Ποῦ νὰ μὴ φέξῃ! Κατάλαβα πὼς ἐδῶ χρειάζε-
ται προσοχή, πὼς πρέπει νὰ τοὺς γελάσω πὼς τὸ
δαχτυλίδι μου, τὸ δαχτυλίδι σου, ἀφέντη, τὸ χρυσὸ
μου, πὼς τέτοιος θησαυρός, πὸ σπουδαῖα, πὸ ση-
μαντικὰ πράματα θὰ μοῦ προξενούσε, παρὰ μπαρ-
τζολέττες καὶ παιχνίδια. Φτάνει νάχω τὴ γνώση νὰ
τὸ χρησιμεψῶ, κατὰ πὼς τοῦ ἀξίζει. Ξακολούθησα
δύο μῆνες ἀπλὸς βαρκάρης. Κάποτε, ὅταν εἶμουνε
μόνος, στὴν κάμερή μου, κοίταξα τὸ δαχτυλίδι, τὸ
γύριζα. Δέξῃ ὁμῶς δὲν εἶπα οὔτε τῆς γυναίκας οὔ-

τε τοῦ πεθεροῦ, γιατί γυναίκα ἔχω, ἀχ! εἶχα καὶ
πεθερό. Εἶμουνε τότες ἀθῶος!

Κι ἀκόμη, πίστεφέ μου, ἀρχοντά μου, ἀχαμνό,
ἀνήθικο, ἀδικό, δὲν ἔβαζα τίποτα με τὸ νοῦ μου.
Δὲ σοῦ λέω πὼς ἀπὸ μέσα δὲ δούλεβε τὸ κεφάλι.
Χρειαζότανε ἀφορμὴ, νὰ ξεσπάσῃ πιά ἡ μπόρα.
Κατάρω στὸν ξένο πού μιὰ φορὰ, γι' ἀνταμοιβή μου,
ἐπειδὴ ἀλήθεια λαμπρὰ τὸν ὠδήγησα ἔπου ἤθελε
ἀλάκαιρη μιὰ μέρα, μοῦ πέταξε μιὰ μονέδα, ἓνα
κομματι πού λογάριζε πενήντα φράγκα χρυσά. Οἱ
βαρκάρηδες ἀπὸ ζούλια μοῦ τὴ λέγανε φέφτικη.
Πήγα σ' ἓνα κάμπιο τῆς Πιάτσας, νὰ τὴ χαλάσω.
Στάθηκα, μιὰ στιγμὴ, ὄξω στὴν πόρτα. Στοχά-
στηκα.

— «Ἴσως νὰ εἶναι καὶ φέφτικη τόντις ἡ μο-
νέδα!»

Πίσω ἀπὸ τὸ τζάμι, τζόγια μου! τί μπαγκανό-
τες καὶ τί μαλάματα! Σὲ μιὰ γωνίτσα, τὰ εἰκο-
σόφραγκα στοῖθες στοῖθες. Κι ὁ ἴδιος δὲν ξέρω πὼς
ἔγινε. Γύρισα τὸ δαχτυλίδι μου— τὸ δικό σου, τσε-
λεπή μου!—μπήκα. Δὲν κοίταξε ὁ καμπιαδόρος.
Χτύπησα τὰ εἰκοσόφραγκα καὶ φύδγι.

Ἀπόρησα με τὴν ἐφκολία, πού τὸ κατώρθωσα.
Νά, ἡ ἐφκολία ἡ ἀφάνταστη με κατάφερε κει πού
με βλέπεις.

— «Ἐγὼ, ἐγὼ, μπορῶ νὰ εἶμαι πλούσιος, πεν-
τάπλουτος, ἑκατομυριοῦχος!»

Τέτοια σκέψη μοῦ κόρωσε τὰ μυαλά, τέτοια λό-
για φώναζε ἡ ψυχὴ μου, βγαίνοντας ἀπὸ τὸ μαγα-
ζάκι. Ποῦ πιά γκόντολα καὶ πού κουπιὰ; Τόκανα
κιόλας γοῦστο νὰ παίρνω ἓνα ἓνα τὰ κάμπια, τὰ
καφενεῖα, τὰ ξενοδοχεῖα, νὰ μαζώνω καὶ νὰ μα-
ζώνω. Σοῦ τὸ βεβαιώνω, ἀφεντικό μου, πὼς δὲν ἄ-
φησα τὴν πατρίδα μου ἀπὸ τὸ φόβο τάχα μήπως
οσατίσουνε, ἀμα με διῶνε με τόσα χρήματα. Τίπο-
τα. Ἐννοιωθῆκα μέσα μου προορισμό. Ἄραγες νὰ
πῆρε φόρα ὁ προορισμός μου, με τὸ πλοῦτο πού μοῦ
ἔδινε τὴ δύναμη, με τὸ δαχτυλίδι πού μοῦ ἔδειχνε
πὼς κάτι μποροῦσα καὶ γῶ — ἢ νὰ τὸν εἶχα σὰ
σωθικά μου, ἀπὸ γεννησιμιό μου; Ἐσεῖς πιά πού
εἶστε σοφός, θὰ μοῦ τὰ ξεδιαλύσετε ἀφτά. Ἐγὼ τὰ
μεγαλεῖα τὰ ὠνειρεδόμενουε κι ἀπὸ παιδί. Ἀπὸ φι-
λότιμο, μὴ θαρρῆτε, βγήκα ὁ πρῶτος βαρκάρης, ὁ
πρῶτος βουτηχτής, ἀφέντη μου, τῆς Βενετίας. Τὴ
γκόντολά μου κιόλας τὴ βάρτισα *Gloria*.

— «Ἡ καημένη μου ἡ γκόντολα! Ποῦ νὰ εἶ-
ναι;» Ἀναστέναξε ὁ Σίλβιος καὶ ξακολούθησε.

— «Ἡ *Gloria*! Τὴ δόξα γύρωσα καὶ τώρα. Μὰ
τί λέω; Τὴ δόξα τὴν εἶχα πιά. Τὴν κρατοῦσα στὸ
δάχτυλό μου—χάρη σὲ σὰς, ἀφεντικό! Φανταστή-
τε τί δὲ δυνόμουνε νὰ καταφέρω με τέτοιον ἓνα μαῖ-

τάπι! "Ορκο σὰς βάζω πὼς δὲ συλλογίστηκα τὸν ἑαυτὸ μου στὴν ἀρχή. Ἐλεγα μάλιστα πὼς ἐγώ, ἕνας ἀπλὸς ἀπλὸς ἄθροπος τοῦ λαοῦ, δίχως γράμματα, δίχως ἀναθροφή, δὲ θάβλεπα ἴσως, δὲ θὰ καταλάβαινα καλὰ καλὰ τὰπειρα μαρᾶφεία πὸς θᾶθγαζε κανέναν πὸς προνομίμενος, ἀπὸ τὸ δαχτυλίδι. Ὁ πλοῦτος, ναί! Μὲ ἔδινε τὸν πλοῦτο. Μὰ εἶναι κι ἄλλα. Μπορεῖ νὰ μὴν τὰ ἤξερα ἐγώ, νὰ μὴν εἶχα καὶ τὰ μέσα νὰ τὰ βγάλω πέρα. Καὶ τί βεζίλι θὰ γινόμευνε στοὺς βαρκαρηδες, ἃ δὲ φρινόμευνε ἄξιος νὰ μεταχειριστῶ, μὲ τὸν καταλληλότερο τρόπο τὸ θαματουργὸ χάρισμα τῆς τύχης. Ὁ νοῦς μου πετάχτηκε στὸ βασιλιά, στὸ βασιλιά μας. Ναίσκε. Ἀκούστε, καὶ θὰ διητε πὼς εἶχα δίκιο. Σὲ βασιλιάς πὸς εἶναι, στοχάστηκα, θὰ εἶναι κι ὁ πὸς ἔξυπνος. Θὰ ξέρη ἀπτός. Θὰ τοῦ χρησιμέψη καὶ πὸς πολὺ. Γιὰ στοχαστήτε! Μὲ τὸ δαχτυλίδι, εἰ θέλει τὸ κάνει. Σκοιῶνει τοὺς ἄλλους βασιλιάδες, τοὺς ἐχτροὺς του. Ἀλλάζει τὴν ὄψη τοῦ κόσμου. Γιγαντώνει, ἀδεργέ, τὴν Ἰταλία. Ἐ! καὶ θησαυροὺς μαζώνει ὄσους κι ὄσους. Βοηθὸς του ἐγὼ πάντα. Μ' ἕναν ὄρο. Νὰ μὲ διορίση πρωθυπουργὸ του Τίποτα δὲν εἶτανε, μπροστὰ στὸ ὄρο τὸ μοναδικό.

Μὴ γελαῖτε, Λαμπρότατέ μου! Εἶμυνε δὰ τότες μωρὸ στὴ σκέψη, ἂν ὄχι: στὰ χρόνια. Ἡ ἀπόφασή μου ἀκλόνηστη. Θὰ τραβήξω στὴ Ῥώμη, θὰ πάω στὸ παλάτι. Θὰ τοῦ μιλήσω. Τοῦ βασιλιά μας, ἐννοεῖται.»— Ὁ δημαγωγός, ἔτσι, μὲ τὸ μας, τὸλεγε, σὰ νὰ εἶχε ξεχασμένη τὴ δημαγωγία του.— «Βέβαια, τοῦ βασιλιά μας, τὸ πεσκεσάκι. Νὰ διητε κιάλας, ἀφέντη, πὼς τοῦ λόγου του φταίει, ἂν πῆρε ἄλλο ὄρομο ἢ δουλειά.»

—«Ὁ βασιλιάς, βῶτησα, πὼς ἔφταιξε ;»

—«Σταθῆτε! Σταθῆτε! Μὲ τὴ σειρά του τὸ καθένα.

Ἐκαμα μιὰ πρώτη ἀνοησία, νὰ πῶ τῆς γυναίκας πὼς θὰ φύγω, ἀντίς νὰ φύγω καὶ νὰ μὴν τῆς τὸ πῶ. Τὴ λυπόμυνε, τί τὰ θέτε ; τὴν ἀγαποῦσα. Πὸς ὄμυς νὰ νοιώσῃ ἀφτὴ τὸν προορισμὸ μου τὸ μεγάλο ; Γυναίκα πρᾶμα. Πεισματῶσε, δὲ θέλησε νὰ μ' ἀφήσῃ καὶ τοῦ κάκου. Τὸ χαμὸ μου γυρέδω, λέει, ἔκλαιγε ὄλεένα, καὶ σερνότανε στὰ πόδια μου μὲ τὰ παρακάλια. Νά, ἔτσι ἀκολουθήσανε τὰ ὄσαρεστα. Φῶναξε τὸν πατέρα τῆς νὰ μὲ βαστάξῃ τὴ στιγμή πὸς ἤθελα γλυκὰ νὰ τὴν ἀποχαιρετήσω. Ἐγὼ νᾶχω σίγουρη μπροστὰ μου τὴ δόξα κ' ἢ κουτὴ νὰ μ' ἐμποδίζῃ! Ὁμῶσα καὶ στὸ θυμὸ μου ἀπάνω, ἐνῶ τόντις μὲ βαστοῦσε ὁ πεθερός, τάχα καὶ γιὰ νὰ τοῦ ξεφύγω τάχα, γύρισα τὸ δαχτυλίδι. Ἄπραχτος ἀκόμη καὶ στραβός! Δὲ στοχάστηκα πὼς ἀφοῦ μὲ βαστοῦσε καὶ δὲ μ' ἔβλεπε, κά-

ποια ὄποφία θὰ τοῦ περνοῦσε, θὰ τοῦ μάθαινα ἔτσι τὸ μυστικό μου. Πὸς νὰ μὴ λάχῃ! Τοῦ σφίγγω τὸ λαιμὸ, τὸν πνίγω, πέφτει χάμω. Ἐγὼ ἀθώρητος πάντα. Ὁρμησα ὄτην πόρτα, φεβγίό. Ἡ γυναίκα, πὸς μῆτε ἄκουσε ἀπὸ μένα γιὰ δαχτυλίδια, ἔμυνε ξερή. Θὰ νόμυσε πὼς τοῦ κατέθηκε νταμλάς, τοῦ μπαμπᾶ τῆς, γιὰτι δὲ μ' ἔβλεπε πᾶ! !»

Ὁ Σίλβιος ὄωπασε. Πέντε λεφτὰ δὲν μπόρμυσε νὰνοῖξῃ τὸ στόμα.

—«Κρίμας! Κρίμας! Ἄγαθός, ντόμπρος ἄθροπος! Καὶ δὲ μὲ βαστοῦσε, μαθὲς μὲ βία. Φιλικὰ, πατρικὰ μὲ βαστοῦσε ὁ κακομοῖρης. Μποροῦσα περίφημα νὰ γλυτώσω κι ἄλλῶς. Τί τὰ θέλετε ; Ἡ ἐφκολιά! Τὸ ἕνα κακὸ φέρνει τᾶλλο. Ἀπὸ τὸ θυμὸ βρέθηκα στὸ φόνο.»

—«Βλέπω καὶ τοὺς συνηθίζεις!» τοῦ κᾶνω σκληρὰ.

—«Ὁ λόγος σας γιὰ τίς προάλλες ; Ἄφτὸ, τσελεμπάκι μου, εἶναι ἀπὸ τὴν ἀμυνα ! Ἡ ἐγὼ ἢ ἐκείνος. Καὶ τί πειράζει ; Ἐνας ψωροστυνόμος ! Ὁ πεθερός μου, πεθερός. Μῆπως ὄμυς κι ὁ φόνος ὁ δικός του, δὲν εἶτανε ἀπὸ ἀμυνα, τὸ κάτω κάτω ; Ἀφέντη, ἀφέντη, ἔκαμα καὶ χειρότερα, κατόπι. Ναί, μιὰ φορὰ στὴ Νεάπολη, προτοῦ ἀκόμη γίνω γνωστός, ἕνας μὲ πείραζε στὴν τιμὴ μου. Ἐμεις ἔχομε καὶ τὴ Βεντέττα. Μὰ ἔχει τίς δυσκολίες τῆς ἀφτῆ. Ἐγὼ μπῆκα τὴ νύχτα, μὲ τὸ δαχτυλίδι: γυριστό, στὴν κάμαρα τοῦ λεγάμενου, κι ὄτι ἀποκοιμήθηκε, τοῦ τραβήξα τὴ μαχαιριά. Ἡ ἐφκολία, νὰ σας καὶ πάλε, ἢ ἐφκολία ἢ διασλεμένη τοῦ δαχτυλιδιοῦ, πὸς καὶ τὰ ὄδύνατα σὰς τὰ κάνει δυνατὰ, πὸς τὰ θρώπινα τὰ κεφάλια σὰς τὰ δείχνει γιὰ πρᾶσα ἔτοιμα νὰ σκύψῃς καὶ νὰ τὰ κόψῃς !»

ὄωπασε ξανά, πὸς ξεθαῖρος τώρα καὶ πὸς εἰρηνεμῶνος. Ἐνα φῖνο χαμόγελο, τὸ χαμόγελο τὸ ἔξυπνο τοῦ Ἰταλοῦ, τοῦ μισοᾶνογε τὰ χεῖλια.

—«Καλέ, τότες στὴ Βενετία, εἶμυνε ἀθῶος. Ἄθῶος, μάλιστα. Παιδί. Ὁ πεθερός μου ὁ καψούλης ! Γέρος ὁ χριστιανός. Ἡ Παναγιά κ' ἢ ψυχὴ του ! Μῆπως, φίλε μου, δὲν τότε σκότωσα γιὰ τὴ δόξα ; Τί μοῦ ζάλιζε κιάλας τάφτια ; Ὄξια εἶναι ἀφτῆ. Καὶ τί δὲν τῆς θυσιάζεις ; Καὶ τί θυσία δὲν ἀξίζεις ;»

Τὰ μάτια του σηκωμένα στὸν οὐρανὸ, περήφανα, ἐραματικὰ, σὰ νὰ θωροῦσε τὴ δόξα του τὴ δημαγωγική, κάπου ἀπάνω, ἀψηλά.

—«Ὁραία μᾶς τὰ κατάφερες ! Τί κοιτάζεις ἐκεῖ ἀπάνω ; τὸ ταβάνι τῆς φυλακῆς σου κοιτάζεις ;»

—«Ἄχ ! τὴ δόξα πὸς χάρηκα ἐγὼ, πὸς τὴ χαιροῦμαι καὶ τώρα, γιὰτι ὁ λαὸς ἐμένα θὰ μὲ διαφεντέψη, τὴ δόξα μου, ἢ φυλακὴ δὲ μοῦ τὴν παῖρ-

νει! Πολύ δὲν τῆς εἶναι μιὰ φυλακή. Κι ἄς μοῦ τὴν πάρῃ, ἂν ἀγαπᾷ, δὲ μὲ νοιάζει.»

— «Σοῦ τὴν πῆρα, φίλε μου, ἐγώ», τοῦ ἀποκρίθηκα κρύα κρύα, δείχνοντάς του τὸ δαχτυλίδι. «Φρόνιμα θὰ πράξεις νὰ ξακολουθήσης τὰ ἱστορικά σου. Καὶ σώνει μας ὁ λυρισμός.»

Ἐγινε ἀμέσως ταπεινός, ταπεινούτσικος καὶ γύρισε στὴ Βενετιά, βαρκάρης.

— «Ναί, ἀλήθεια! Ἐφυγα τότες, ὕστερις ἀπὸ τὸ κακό, τρεχάτος ἀπὸ τὸ σπίτι. Γραμμὴ στὸ σταθμὸ καὶ πῆρα τὸ τραῖνο. Μοῦ φάνηκε παράξενο νὰ ταξιδέω τζάμπα, δίχως μπιλλιέττο, μὲ τὸ δαχτυλίδάκι σας. Στρώθηκα στὴν πολυτέλεια, ὅπου σὲ μᾶς δὲν εἶναι δὰ καὶ κανεὶς. Μὲ διασκέδασε κάμποσο πού γελοῦσα τὴ σιδηροδρομικὴ μας ἑταιρεία, κ' ἔτσι ἀλυσμόνησα λιγάκι τὸν καημό μου, καὶ τὸν πεθερό. Εἶχα κιόλας πιδὲ μεγάλα, πιδὲ σημαντικὰ νὰ συλλογιστώ. Ἐλεγα, διὸ πού φτάσω στὴ Ῥώμη, νὰ τραβήξω κατεφτείας τοῦ βασιλιά. Μὲ τέτοιο δῶρο πού τοῦ ἔφερνα, θὰ μὲ δεχότανε ἀμέσως. Θὰ πῆτε: — «Πῶς νὰ τὸ ὑποφιαστῆ πῶς τοῦ τὸ φέρνω;» Ἐχετε δίκιο. Μὰ ἐγὼ θαρροῦσα πῶς ἀπὸ τὸ πρόσωπό μου φαινότανε ἄθρωπος τῆς περιωπῆς μου. Μήτε μοῦ πέρασε νὰλλάξω βούχα. Μὲ τὰ γκοντολιέρικά μου. Παρουσιάστηκα στὰν ἀχτορα. Τὸ χτίριο ἄνοστα. Στρατῶνα; σωστός. Δὲν τὸ πρόσμενα. Μὴν παραξενεφτῆτε, μὰ δὲν πρόσμενα, οὔτε στρατιῶτες νὰπαντήσω τόσους πού φυλάγανε τὴν πόρτα. Νά, τὸ λάθος τοῦς ἀπὸ τὸ σάλληκε.»

— «Ποιανὸ λάθος;»

— «Ὀλωνῶνε τοῦς! Γιατὶ ἐγὼ θαρροῦσα — καὶ μὲ τὸ δίκιο μου — πῶς σ' ἓνα λήφτερο κράτος, κάθε πολίτης μπορούσε νὰ διῆ τὸ βασιλιά μας, μάλιστα σὰν ἔρχεται νὰ τονὲ φιλοδωρήσῃ — καὶ μὲ τί δῶρο! Τὸ εἶπα κιόλας στοῦς στρατιῶτες.»

— «Θέλω νὰ μπῶ! Θέλω τὸ Μεγαλειότατο νὰ διῶ — τὸ εἶπα καὶ τοῦτο, νάσκε, τὸ Μεγαλειότατο, — ἔτσι τοῦ φέρνω τὴ σωτηρία τῆς Ἰταλίας.»

— «Ἀλάργα! Ἐδῶ δὲν μπαίνουνε! Ἀλάργα!»

Πῶς τὸ βρίσκετε; Τουλᾶχιστο ἔπρεπε νὰ μ' ἀφήσουνε μέσα, νὰ ξηγηθῶ. Δὲν μπαίνουνε, λέει. Ἄλλοι μπαίνανε ὡστόσο. Τοῦς ἔδλεπα. Γιατὶ τάχα ἐγὼ νὰ μὴν μπῶ; Γιατὶ φοροῦσα βαρκάδικα;

Τοῦς τὸ εἶπα καὶ τοῦτο. Φώναξα καὶ πῶς θέλω, πῶς πρέπει.

Βγήκε τότες ἓνας ὄξω, μὲ ἀστυκὴ στολή. Μὲ κοίταξε ἀπὸ τὴν κορφή στα πόδια. Σκλάβικα μουτρα. Ὁ ἀχρεῖος! Μιλοῦσε ἤσυχα, γιὰ νὰ μὲ κοροϊδέψῃ κατόπι καλῆτερα.

— «Πρέπει πρῶτα, Κύριε, νὰ ζητήσετε ἀκρόαση!»

— «Ποῦ ζητοῦνε, νὰ ζητήσω.»

Ἀκρόαση! Ἀκούς ἐκεῖ;

Μὲ πήγε σὲ μιὰ σάλα ὅπου καθόντανε μὲ τὴν ἀράδα κι ἄλλοι σκλάβοι, χασμουρημένοι.

— «Ὁ κύριος, λέει ὁ πρῶτος μὲ τὴ στολή, γυρᾶνε ἀκρόαση.»

Ξεχασμουρητήκανε οἱ μασκαράδες. Κι ἀρχίσανε, ποιὸς ἐδῶ, ποιὸς ἐκεῖ, κάτι γέλια πού τὰ δόντια μου τρίζανε. Κι ὡστόσο, ἀφέντη, κρατήθηκα, μὰ τὴν Παναγιά.

— «Θέλω νὰ διῶ τὸ Μεγαλειότατο, τοῦ φέρνω τὴ σωτηρία τῆς Ἰταλίας!» Νὰ καταλάβουνε, ἀδερφέ! Καὶ τὸ εἶπα ἤσυχα, μὲ τρόπο, σοβαρὰ σοβαρά.

— «Ὁ κύριος καγκελλάριος, μοῦ κάνει ὁ πρῶτος πού ἔγνεφε κιόλας στοῦς συντρόφους του, λείπει στὸ ταξίδι καὶ γιὰ νὰ πάρετε ἄδεια, πρέπει ἀπαραίτητα νὰ εἶναι στὸ παλάτι. Ὡστε ἀδύνατο γιὰ τὴν ὥρα. Νόμος.»

— «Ἀδύνατο; Ἔτσι; Ἀδύνατο;»

— «Λυπεῖμαι! . . .»

Βλέπετε πῶς μὲ κοροϊδεθε; Κουρντίστηκα καὶ περῆφανα τοῦς ἀπαντῶ.

— «Δὲν ξέρετε! Δὲν ξέρετε ποιὸς εἶμαι καὶ τί κάνετε!»

— «Ὁ μπουφός!» λέει χασμουρητὰ ἓνας ἀπὸ τοῦς σκλάβους τοῦς ἀραδωτοῦς.

— «Ὁ μπουφός!» Γυρίζω καὶ τοῦ πετῶ στὴ μούρη. «Νὰ τὸ νοιώσης πιδὲ ὕστερα ποιὸς εἶναι ὁ μπουφός, ἐγὼ ἢ ἐσύ.» Καὶ χούμησα ὄξω.

Τὸ ἄχτι μου, ἀφέντη, ἀπὸ κατ' ἄρσῃ!»

— «Ὁ βασιλιάς τί φταίει;»

— «Τί φταίει; Ἄς ἔδραζε σκλάβους πιδὲ ξεσκλαθωμένους, ἄς ξεδιάλεγε καλῆτερα τοῦς λακέδες του, ἄ θέλει νὰ διῆ τὸ λαὸ του κι ὁ λαὸς του νὰ τοῦ κουβεντιάζῃ. Δὲ θέλησε λοιπὸν ὁ βασιλιάς νὰ μὲ διῆ. Νά, τὸ σπουδαῖο. Καὶ τοῦ ἔμαθα. Τὰ ποφάσια τὴ στιγμὴ ἐκείνη, πῶς θέλει δὲ θέλει θὰ μπῶ!

— «Καλά, μὰ μὲ τὸ δαχτυλίδι, πῶς δὲν ἔμπαινες ἀμέσως;»

— «Ποῦ νὰ μπῶ, χρυσέ μου ἀφέντη; Μήπως τὸ κάτεχα σὲ τί μέρος τοῦ παλατιοῦ, σὲ τί κάμαρα βρίσκότανε; Εἴμουνε ἄγνωρος τότες, ἀπειρος. Νά, βαρκάρης!»

— «Καὶ πῶς ξαβαρκαρίστηκες; Come ti sei sbarcato, πού Ἰταλικά ἔρχεται νοστιμούτσικα. Μοῦ ἄρεσε τὸ καλαμπούρι καὶ χαμομέλασα.»

Δὲν πρόσεξε ὁ Σίλιος.

— «Σὲ μᾶς, ἀφεντικό, θὰ τόχως ἀκουστά, σὲ μᾶς γίνεται κανέναν ἄψε σῆσσε, μέλος μιᾶς μουσικῆς ἑταιρείας. Γιὰ ἓνα τίποτα Ἐγὼ εἶχα λόγους σημαντικούς. Τὴ Μάφια τῆς Σικελίας, τὴν Κα-

μόρα τῆς Νεάπολης, ποῖς δὲν τίς γνωρίζει; Πλούσιοι καὶ φτωχοί, ἀριστοκράτες καὶ κοσμάκης, τραπεζίτες καὶ φακίνοι, ὅλοι τους εἶναι μέλη. Θὰ γίνω καὶ γώ. Ἐφτανε νὰ κατεβῶ στὴ Νεάπολη.....»

Ὁ Σίλβιος, ὅτι πού πρόφερε τὸνομα, χαμογέλασε τώρα κι ἀφτός. Ἐνα χαμόγελο πονηρμένο, μεπερμπάντικο, πολὺ πιὸ ἐξυπνο, μὰ τὸ ναί, ἀπὸ τὸ δικό μου τὸ χαμόγελο. Ἐμοιαζε σὰ νὰ τοῦ γαργάλιζε ἀξαφνα τὸ μυαλό κανέναν γλυκούτσικος στοχασμός.

— «Ἡ Νεάπολη, φίλε μου !.....» Ἀλλάζανε οἱ τίτλοι μου μὲ τὸ ὕφος τῆς κουδέντας, πότε **Δαμπρότατος** εἶμουνε, πότε, ὅπως τώρα ἔδγαίνα, **φίλος τοῦ φονιά.**»

— «Ἡ Νεαπολη, φίλε μου ! ἀχ ! ἡ Νεάπολη ἐκείνη ! Βέβαια, οἱ βάρκες τους μπόσικες, μίζερες, τιποτένιες, βαρκουλίτσες, βαρκουλάκια, μωρὲ ἀδερφέ !» Προβιθασμός μου. Νά σου πιά πού γινόμενονε κι ἀδερφός του.

«Μά, μὰ οἱ γυναῖκες ! Τί γυναῖκες ! Τί θεές ! Ἐκεῖ, ψυχίτσα μου, Κουϊρινάλε δὲν εἶναι. Δὲ σὲ διώχουνε. Στρατιῶτες δὲν ἔχει. Ἐχει ἐννοεῖται κάτι δύστροπους ἀθρώπους, πού γιὰ ἓνα βραδασάκι, γιὰ μιὰ ματιά, παίξει τὸ στιλέττο τους. Ἐμένα τί μ' ἐκοφτε ; Χά ! χά ! χά ! Καλέ, καὶ στὴ Νεάπολη καὶ στὴ Ῥώμη καὶ στὴ Φιορέντζα καὶ στὴ Βενετιά, παντοῦ, κοκόνα μου, τὸ ἴδιο. Ἀμέ ; Μήπως δὲν τὴν κατέχω ἐγὼ τὴν τέχνη ; Γνέφεις μιὰ στὸ δρόμο, σὶν καφενέ, στὴ λοκάντα, στὰμάξι, ὅπου θέλεις—σὰ δὲ θέλεις, οὔτε τῆς γνέφεις, παρά, τὴ νύχτα ἢ καὶ τὴ μέρα μὲ τὸν ἥλιο, μιὰ στιγμή ὅπου εἶναι μόνη, ἔρχεσαι, λεβέντη μου, λεβεντόπουλό μου. ἔρχεσαι, ἀφανέρωτος πρῶτα, κ' ἔπειτα. φανερώνεσαι, μ' ὅλη τὴ φούρια—ἢ μ' ὅλο τὸ χάδι... Μισὴ γυναίκα δὲν ἀντάμωσα πού νάντισταθῆ... Τὰ μελέτησα τὰ καθέκαστα, τί πρέπει τί δὲν πρέπει, πότε πρέπει. Βέβαια. Δὲν εἶμουνε γώ σὰν τὴν Ἐβγενεία σου, σῶσε, Παναγιά, πού ἓνα τέτοιο δαχτυλίδι, πῆρες καὶ τῶρριξες στὸ γιαλό, γιὰ τὴν Κυρία σας.»

— «Ἄφησε τὴν Κυρία μου ὅπου εἶναι. Ἄφησε καὶ τὴ Νεάπολη. Τὰ ἱστορικά σου νὰ μοῦ ἀποσώσης!»

— «Πῆτε πὼς εἶναι ἀποσωμένα. Λίγα πιά μοῦ ἀπομνήσκουνε νὰ σὰς ἀποδηγηθῶ. Ἄκούστε πὼς ἔγινα μέλος τῆς Καμόρας, πού εἶναι καὶ τὸ πιὸ περριεργό. Ἦξερα πὼς στὴ Νεάπολη βροσκοετα, δὲν ἤξερα ὅμως σὲ τί μέρος τῆς Νεάπολης, νὰ πάω νὰ τὴ βρῶ. Ἐ ! λογάριασα μὲ τὸ νοῦ μου, ἴσως βρεθῆ καὶ μοναχὴ τῆς. Πῆγα μὲ τὸ σιδηρόδρομο. Τὸ δαχτυλίδι, ἐννοεῖται, στὴ θέση του, ἐπειδὴ ἔχοντας μπαγκάλια δὲν μπορούσα νὰ ταξιδέθω μὲ τὴν πέ-

τρα γυρισμένη ἀπὸ μέσα. Δὲ σὰς εἶπα δὲ πὼς εἶμουνε πιά ξεβαρκαρισμένος, πού λέτε, μὲ τὰ σακκάκια μου, μὲ τὴν τζακετίτσα μου, μὲ τὸ καπελλάκι μου, καὶ μὲ μιὰ βαλίτζα ὅπου εἶχα καὶ λίγο καπνὸ, ἓνα δυὸ τσιγάρα. Φτάνω στὴ Νεάπολη. Πηδῶ ἀπὸ τὸ τραῖνο. Ἐνας ὑπάλληλος, ἓνας ἀχρεῖος—δὲν μπορούσα νὰ τοὺς χωνέψω, ἅμα ἔβλεπα μιὰ στολή, ὅποια κι ἂν εἶναι, ὕστερις ἀπὸ τὴν ὑπόθεση τοῦ Κουϊρινάλε—τί νομίζεις πὼς μοῦ γυρέβει ; Νάνοίξω τὴ βαλίτζα μου ! Γιατί ; Γιὰ νὰ πλερώσω φόρο πού ἔμπαζα καπνὸ ἢ νὰ μοῦ τὸν χτυπήση ὁ μεπερμπαντάκος. Καὶ μιλοῦσε ἀπότομα, μὲ μιὰ μούρη προσταχτική, νά, σὰν τοὺς στρατιῶτες πού βιγλίζανε στὰνάχτορα. Φαντάσου ! Δυὸ τρία τσιγάρα, ἓνα ποῦρο καὶ νὰ τὸ θέλῃ πὼς μπάζω κιάλας καπνὸ στὴ Νεάπολη ! Πὲς κάλλια πὼς εἶσαι κλέφτης κ' εἶμαστε ξηγημένοι ! Στὴ Νεάπολη, ἀφέντη, θὰ εἶτανε Θεοῦ ἐφκὴ νὰ εἶχε κάλλε ξένος τὸ δαχτυλίδι μας, μὴ λάχῃ καὶ τὸν κλέψουνε τὸν ἴδιο. Ἐκεῖ πού πιασθήκαμε, ὁ ἐπίσημος ὁ κλέφτης καὶ γώ, ἐκεῖ πού φώναζα, βλέπω, πίσω ἀπὸ τὸν ὑπάλληλο ἓνα παλληκάρι πού μοῦ κάνει κάτι χερονομίες, κάτι γνεφίματα. Στὸν τόπο μας, θὰ τὸ παρατήρησες σίγουρο, ἢ γλώσσα μας δὲ μιλά, ὅσο μιλοῦνε τὰ μουσεῖδια μας. Μιλά ὅλο τὸ πρόσωπο, ἢ μύτη, τὸ μέτωπο, τὰφτιά, πιὸ πολὺ τὸ πετσί πού σ' ἓνα δεφετερόλεφτο, ἀνεδαίνει κατεδαίνει, πάει, ἔρχεται, φέδγει, ξαναγυρίζει, μὰ στὴ θέση του δὲν κάθεται ποτέ. Ἐτοι ἐμεῖς συνεννοοῦμαστε, μὲ τὸ πετσί. Ἐνα μέτωπο πού ζάρωσε μιὰ σταλούλα, ἓνα βλέφαρο πού παίξει, μὰς ἀρκεῖ. Τὸ παλληκάρι πού στεκότανε ἀντίκρου μου, μιλοῦσε ἀκόμη καὶ μὲ τὰ χέρια του. Πὼς νὰ μὴν καταλάδω ; Σήκωσε δυὸ δάχτυλα καὶ κούνησε τὸ κεφάλι του. Δηλαδή «Βράστανε κ' ἔλα μαζί μου.» Τὸ πιὸ ἀπίστευτο εἶναι, πού ὁ ὑπάλληλος εἶδε πὼς κοίταξα· λαφιάστηκε, στράφηκε κι ἅμα τὸ μάτι του πήρε τὸ νιό, ἀμέσως μ' ἄφησε ἤσυχο μὲ τὰ πεῦρα μου, τὰ τσιγάρα μου καὶ τὸν καπνὸ μου. Ὁ νέος εἶτανε ἀπὸ τὴν Καμόρα καὶ μάζωνε ὁπαδοὺς. Φοβήθηκε ὁ τελώνης. Γλύτωσα καὶ γώ ἀπὸ τὸ φόρο.»

— «Γιὰ τὸ κυριώτερο δὲ μοῦ ἔκαμες λόγο, γιὰ τὴ δημαγωγία σου. Τί σκέψη ἔχει ἀφτὴ μὲ τὸν προσομμελισμό σου στὴν Καμόρα ;»

— «Σκέψη μεγάλη. Ἐκεῖ ἀνοιξε ὁ νοῦς μου. Εἶχα πάθει, ἀπὸ τὸν καιρὸ πού παραίτησα τὴ Βενετιά, δυὸ δυσάρεστα σ' ἐνὸς μήνα διάστημα, τὸ πάθημά μου στὸ Κουϊρινάλε, καὶ τώρα τὸ τσάκωμά μου μὲ τὸν τελωνάκο. Μὰ δὲν τὰ ξεζούμιζε ἀκόμη ὁ νοῦς μου, νὰ βγάλω τὴν οὐσία τοῦ παραμυθιοῦ. Στὴν Καμόρα, μὲ δυὸ λόγια μοῦ τὸ ξεδιαλίσανε καὶ

μου τὸ συγκεντρώσανε. Ὁ τι κακὸ παθαίνει ἕνας λέπτερος πολίτης, τὸ παθαίνει ἀπὸ τὸ νόμο κι ἀπὸ τὸ φόρο. Τὸ λοιπὸ, νά σας κι ἔλη μου ἡ δημῶν-για, πού γιὰ δάφνη δὲν ἔχω πολλὰ νά σᾶς μάθω. Τοῦ κάκου! Εἶχα, φίλε μου, τὸ πάθος· εἶχα καὶ κάποια ιδιόφυτῆ μου ῥητορική. Μὲ τὴ ῥητορική καὶ μὲ τὸ πάθος, τοὺς ξηγοῦσα κάθε φορά, στὴν ἀρχὴ σὲ λίγους, ἔπειτα σὲ πολλούς, ἔπειτα σὲ πληθὺς ἀλάκαιορο»—καὶ τὸ χέρι του, φαρδιόπλατα, ἔδειχνε στὸ βᾶθος μακριὰ τῆς σκηνῆς, συλλαλητήρια καὶ ἔχλους—«τοὺς ξηγοῦσα πῶς γιὰ νὰ ζήσουμε ἀνεξάρτητοι, νὰ μὴ μᾶς καταπατοῦνε οἱ μεγάλοι, πρέπει νὰ καταργήσουμε δυὸ πράματα, τὸ νόμο καὶ τὸ φόρο. Ἄλλο δὲ χρειάστηκε γιὰ νὰ πετύχω.»

—«Μποροῦσες καὶ πιὸ σκέττα νὰ τοὺς τὸ διατυπώσης. Συμπόσωσε τὸ φόρο μὲ τὸ νόμο, πού νόμος εἶναι καὶ ὁ φόρος. Τότες δὲν ἔχεις παρὰ ἕνα κεφάλι νὰ κόψης, τὸ νόμο καὶ φτάνει.»

—«Μὴ γελᾶτε, ἀρεντούλη μου, ψέματα δὲν εἶναι ἀφτά πού τοὺς ἔλεγα. Μήπως ὁ νόμος, μήπως ὁ φόρος ὑπάρχουνε γιὰ τοὺς πλούσιους, γιὰ τοὺς ἀρχόντους; Ὑπάρχουνε γιὰ μᾶς τοὺς βαρκάρηδες. Καὶ τί μου κουβεντιάζετε γιὰ δυὸ ἢ ἕνα κεφάλια; μὴ κάνει; μὲ κάποιο ἀνυπόμεινο ὕψος. Τί μου βγάζετε στὴ μέση, γιὰ τὸ Θεὸ σας, συμποσώματα καὶ μαραφέτια; Εἶναι δουλειά μου ἀφτά. Ἐγὼ ξέρω τί γυρέθει νὰκούσῃ ὁ λαός. Ὁ φόρος, ὁ νόμος, εἶναι πράματα πού τὰ καταλαθαίνει ὁ καθένας. Κάλλια δυὸ νὰ τοὺς πῆς παρὰ ἕνα, καὶ κάλλια τρία παρὰ δυὸ. Μὰ τὸ τρίτο, σὰν τοὺς βάλῃς πρῶτα ἐσὺ δυὸ στὸ νού τους, τὸ βρίσκουνε ἀπατοί τους, καὶ τὸ τρίτο σημαίνει πῶς μὲ τὸ νόμο, μὲ τὸ φόρο πρέπει νὰ πάῃ καὶ ἡ μοναρχία καλιὰ τῆς. Τᾶχεις ὄλα τότες μαζί; τὰ δικαιώματα τοῦ λαοῦ. Ἐσὺ ἀρχίζεις καὶ χτυπᾶς.—«Ὁ νόμος, συμπολίτες μου καὶ συναδέρφια, ὁ νόμος!.....»

Γλίστησε ἡ ματιά μου πρὸς τὸ παράθυρο· ἐμελλε σὲ μιὰ ὥρα περίπου νὰ ξημερώσῃ

—«Μὴν παθαίνεσαι! Συλλαλητήριο ἐδῶ δὲν εἶναι.»

—«Ἀρχοντούλη μου, νὰ σᾶς τὸ μοιολογήσω καὶ τοῦτο. Κάλτικα παρὰ γιὰ τὰ συλλαλητήρια δὲ δίνω. δὲ δίνω γιὰ τὴ ῥητορική μου, μήτε γιὰ τὰ βροντοφωνήματά μου. Ἐμένα ὁ σκοπός μου εἶτανε, τὸ ἄχτι μου νὰ βγάλω, νὰ διῆ ὁ βασιλιάς, νὰ τοῦ κοστίσῃ, καὶ γώ, στὸ παλάτι ἀπ' ἔπου μὲ διώξανε, νὰ μπῶ! Καὶ μπῆκα. Θὰ τόχῃς διαδοκὰ κ' ἡ ἐβγενεῖα σου, πῶς δὲν ἔχασα τὴν ὥρα μου στάναχτορα. πῶς ἄκουσα κάμποσα σπουδαῖα, πῶς ἔβαλα κι ἄλλα σπουδαϊότερα στὸ χέρι. Κατάλαβες, ἡ

Σίλβα τί λέει; Νά, φίλε μου, ἡ σωστὴ δύναμη, πού ρίχνει κάτω καὶ ῥητορικές καὶ συλλαλητήρια. Τὰ ντοκουμένα πού ἐκλεψα στὸ παλάτι! Γι' ἀφτά νὰ μου πῆς. Τὰ ντοκουμένα πού θὰ τοακίσουνε τὴ μοναρχία. Τὰ ντοκουμένα πού δημοσιέδονται ἄθροιο . . . .»

—«Καὶ πού σήμερα στὴν τζεπούλα σου θὰ τὰ φυλάγῃς.»

—«Πῶς τὸ ξέρετε;»

—«Πού τὰφίνεις ἐσὺ νὰ χαθοῦνε σὲ ξένα χέρια; Εἶναι πολλά;»

—«Πέντε κομμάτια.»

—«Τόσα μόνο;»

—«Ναῖσκε! Μὰ πρώτης ἀράδας, τσελεμπάκι μου!»

—«Πῶς δὲ μοῦ τὰποσάρωσες ὄλα;»

—«Μπά! Ὅρισμός σου! Κι ἄλλα ἐγὼ σοῦ φέρνω φτάνει νὰ προστάξῃς.» Γέλασα μὲ τὴν πρόταση. Δούλεψη μὲ πωλοῦσε. Πρέθυμος ὁ βρακάρης νὰ κάμῃ τὸ κέφι τοῦ παραφέντη.

—«Λαιπὸν ἐσὺ τώρα ξέρεις πού βρίσκονται καὶ τὰποδέλοιπα;»

—«Πῶς νὰ μὴν τὸ ξέρω, ψυχὴ μου; Ἐγὼ στὸ Κουϊρινάλε, νά, μπαινοβγαίνω. Πὲς σπῆτι μου εἶναι. Ἄμέ; Ὅχι σὰν τότες! Ἄχ! δὲ σοῦ τόπα κιάλας. Τὸ πιὸ νόστιμο. Ἄκουσε. Ὁ χρυσοπυρμένος ἐκεῖνος, ἀφέντη μου, ἔσκλάβος! Θυμᾶσαι; Τὸν πέθανε στὸ ξύλο, τὸν πέθανε στὶς χαστουκιές, καὶ τὸν φώναξα **Μποῦφο! Μποῦφο!** Μήπως δὲν τοῦ τὸ εἶχα τάξει; Καὶ τὸν ἄλλονε, τὸν ἐρίφη, μὲ τὴν ἀκρόασή του, ξέρεις τί τοῦ μαγείρεψα; Νά, ζύγωσα, δίχως νὰ μὲ διῆ, τοῦ ἄρπαξα τὸ ἕνα του τᾶφτι, τὸ δεξιό, καὶ τοῦ τκοῦφα ζωῖτα μου, μ' ἕνα ζουράφι, ἐνῶ τοῦ ἔλεγα:—«Ζητῶ ἀκρόασῃ, κύριε!»

—«Μπράβο σου! Βλέπω καὶ δὲν ξεχνᾶς τοὺς παλιούς σου τοὺς λογαριασμούς. Ὁ;τόσο δὲ μοῦ λές; Ἐνα πρᾶμα δὲν μπορῶ νὰ καταλάθω. Ἐσὺ ὁ παντοδύναμος, ὁ πλούσιος ἐσὺ, ἐσὺ ὁ διχτάτορας, πῶς τὸ καταδέχεσαι νὰ κατεβῆς σ' ἕνα χρυσικάδικο, νὰ κλέφτης;»

—«Ἡ μέθη, ἄρχοντά μου, ἡ μέθη! Τὸ κακὸ δὲν τόκαμα ποτέ μου παρὰ μόνο ἐπειδὴ κ' εἶχα τὴν ἐφοκλία νὰ τὸ κάμω. Ἡ ἐφοκλία, πάντα ἡ ἐφοκλία. Μὰ καὶ συνηθίσης, ἀδύνατο νὰ τὸ στερηθῆς, τὸ κακὸ. Κλέφτω καὶ μεθῶ. Κλέφτω γιὰ τὴ χαρά, γιὰ τὸ καμάρι, γιὰ τὴν ἀπόλαψῃ τῆ μουσική, γιὰ τὴ δύναμη πού σοῦ δίνει τὸ δαχτυλίδι, γιὰ τὴν ἐξουσία, κι ἀκόμη πιὸ πολὺ γιὰ τὸ συναίσθημα τῆς ἐξουσίας πού τοῦ χρωστᾶς. Νά, τί νὰ τὰ πωλοῦγοῦμε; τὸ δαχτυλίδι σου τὰ φταίει ὄλα. Μαζί του δὲ χορταίνεις. Πῶς γίνεται νὰ χορτάσης; Τὸ ἕνα

τὸ κακούργημα τρέχει τρέχει πίσω ἀπὸ τὸ ἄλλο—
 μὲ τὴν ὀρεχτική του τὴ μυρωδιά, τρέχεις κατόπι του
 καὶ τὸ χάφτεις, καὶ πειδὴ τρέχεις, πάντα πεινάς!»

—«Τὸ καλὸ δὲν τὸ στοχάστηκες ποτέ σου νὰ
 τὸ κάμης ;»

—«Πῶς δὲν τὸ στοχάστηκα ; Οἱ παράδες ποὺ
 σκορπιζῶ, γιὰ τὸ καλὸ δὲν εἶναι ;»

—«Ὅπως τὸ πάρη κανεῖς. Τὰ καλλιτεχνικά
 ἔμως ἐδῶ, τὰ χρυσαφικά, βέβαια πῶς στὰ συλλα-
 λητήρια δὲν τὰ πετᾶς.»

—«Ἐκεῖνα, τὰ κρατῶ γιὰ μένα καὶ τὰ κοι-
 τᾶζω.»

—«Ἡ τὰ μοιράζεις στὰ θηλυκά σου ;»

—«Ὅχι δά ! Τέτοια φῖνα πράματα. Τοὺς χα-
 ρίζω διαμάντια.»

—«Τὴ γυναῖκα σου, ὀλότελα τὴν παραίτησες ;»

Ὁ Σίλβιος κοντοστάθηκε. Ἦύρισε τὸ πρόσωπό
 του.

Ἐπειτα συνήρθε.

—«Τὴ γυναῖκα ! Τῆς σκότωσα τὸν πατέρα της.
 Δὲ μοῦ στρέγει νὰ μὲ ξαναδιῆ μπροστά της, δίχως
 νὰ ξέρη πῶς ἐγὼ τῆς τὸν ξεπάστρεψα. Προτιμῶ νὰ
 τὴ βλέπω καὶ νὰ μὴ μὲ βλέπη. Σ' ἀφτὸ μοῦ χρη-
 σιμέθει τὸ δαχτυλίδι. Κάθε μῆνα πάω καὶ τῆς ἀφί-
 νω παράδες, ἢ καὶ κανένα χρυσαφικό, ἀπάνω στὸ
 τραπεζάκι της, μ' ἓνα χαρτί. Ἀπὸ τὸ μέρος τοῦ
Μαρίνου σου !»

Συγκινήθηκα. Μὰ τὸ κρυψα. Παράξενος ἄθρω-
 πος. Τί νὰ γίνῃ ; Καιρὸς πιά δὲ μᾶς ἀπόμνησκα.
 Κόντεθε νὰ χαράξῃ. Καὶ σηκώθηκα.

—«Τώρα πιά, φίλε μου, τέλειωσε ποὺ τέλειωσε
 ἢ κωμωδία. Καὶ ἢ, κουθέντα μας τελειωμένη. Θὰ
 πιάσης ἄλλη κουθέντα μὲ τίς ἀρχές.»

—«Θὰ μὲ παραδώσης ; Ἐσύ ; Δὲ γίνεται !»

—«Συφωνημένος μὲ τὸ νοικοκύρη, μὲ τὸν Κα-
 στέλλη, νὰ φωνάζω, νὰ μπῆ μέσα μὲ δυὸ φύλακες !»

—«Ἀφέντη, ἀφέντη, θάτανε προδοσία, ποὺ ἐσύ
 δὲν μπορεῖς νὰ τὴ φορτώσης στὴν ψυχὴ σου. Συλ-
 λογίσου το καλὰ. Τὸ δαχτυλίδι σου, τὸ δικό σου,
 ἔλα τὰ φταίει. Ὅλα !»

—«Νὰ σοῦ πῶ ! Ξεκομμένα. Φέρε τὰ χαρτιά
 ποὺ βαστᾶς στὴν τζέπη σου. Εἶδεμή, λόγο δὲν ἀ-
 κούω.»

Ἀποσβολώθηκε.

—«Ἄ δὲ μοῦ τὰ δώσης θελητά, σοῦ τὰ παίρ-
 νω κ' ἔτσι.»

—«Νὰ τα !»

Μέτρησα. Πέντε σωστά.

Ὁ Σίλβιος ἀπόμεινε σὰ χαντακωμένος, ἔταν εἰ-
 δε με νανάψω σπέρτο, νὰ κάψω τὰ χαρτιά, κι οὔτε
 πρῶτα νὰ τὰ διαβάσω!

—«Τώρα, ἓνα μόνο μπορῶ γιὰ σένα. Θὰ φύγω
 δίχως νὰ μνησῶ τοῦ Καστέλλη. Ἐσύ πιά βολέ-
 φου, κάμε καλὰ, δουλειὰ δική σου φτάνει ἐγὼ ἐ-
 δῶ νὰ μὴν εἶμαι.»

Καὶ μόλις ποὺ τοῦ ἀπέσωσα τὸ λόγο, ἄφαντος
 γίνουμαι καὶ βγαίνω ἀπὸ τὸ σπίτι. Ποτέ μου πιά
 δὲν τὸν ξαναεἶδα, τὸ Σίλβιο. Ξέρω μονάχα πῶς τὴ
 στιγμή ποὺ τὸν ἄφησα, προσπάθησε, ἀπὸ παλιά του
 συνήθεια, νὰ βγῆ ἀπαρατήρητος ὄξω, μὰ δὲν εἶχε
 πιά τὸ δαχτυλίδι, καὶ τὸν ἔπιασε ὁ νοικοκύρης μὲ
 τοὺς δυὸ φύλακες. Ἀναγνωρίσανε τὸ δημαγωγό,
 καταλάθανε πῶς εἶναι ὁ κλέφτης. Ἐμελλε ἢ δου-
 λειὰ νὰ καταλήξῃ σὲ μιὰ δίκη ποὺ τὴ φαντάζετα
 πιά καθέννας. Περιττὸ νὰ προστέσω πῶς γλύτωσε
 πολὺ γλήγορα ὁ Σίλβιος. Λένε πῶς ὁ λαός, πῶς ἢ
 Καμόρα τοῦ δώσανε χέρι. Μπορεῖ νὰ βοήθησε περι-
 σσότερο θαρβῶ ἢ Κυβέρνηση, μ' ἓνα λόγο ποὺ θὰ
 εἶπε κι ὁ βασιλιάς.

Ἐγὼ ἔλαβα τὴν ἀνταμοιβή μου ἀπὸ τὸν Κα-
 στέλλη, ποὺ μοῦ σάλισε πιά ἓνα ὥρατο βραχιόλι.
 Ἀπαρηγόρητος ἀκόμη γιὰ τὰ παημένα τὰ χρυσα-
 φικά, γιὰ τοὺς χαμένους τοὺς παράδες.

—«Ὅλα μου, ἔλα τὰ χρήματά μου !»

Ἐννοοῦσε τὰ χρήματα ποὺ εἶχε στὸ σεργάρι
 τοῦ γραφείου του. Μὰ δὲν πείραζε. Τὸ βραχιόλι
 του, βέρο ἀριστουργηματάκι.

Τῶδωσα τῆς Μυρβίνας μου, τὸ ἴδιο βράδι ποὺ
 μοῦ τὸ φέρανε. Εἶμουνε ἀκόμη ζαλισμένος, βαζιε-
 σιμένος, ἀηδιασμένος ἀπ' ὅσα ἔμαθα μὲ τὸ Σίλβιο,
 ἀπὸ τοὺς φόνους, τίς κλεψιές καὶ τὴν ἀπάτη. Γύρε-
 θα ἢ συχία, γύρεθα λίγη ἀληθμονιά. Νὰ ξεχάσω
 τὸν κόσμο μιὰ στιγμή. Νὰ μὴν ὑπάρχη πιά ὁ κό-
 σμος γιὰ μένα. Στὸν οὐρανὸ νὰ βρεθῶ, ἂν μπορού-
 σα, μέσα στὸν αἰθέρα, νὰ μὴ βλέπω παρὰ τὸν αἰ-
 θέρα γύρωθὲ μου !

Παρακάλεσα τὴ Μυρβίνα μου νὰ μοῦ παίξῃ πά-
 λε τὸ βιολί της, νάνασάνω. Ἄχ ! τί γαληνόφυχα
 ποὺ ἔπαιζε τὴ βραδεῖά ἐκεῖνη ! Ἄξαφνα μιὰ ἰδέα
 μοῦ πέρασε ἀπὸ τὸ νού. Παίρνω καὶ τῆς βάζω τὸ
 δαχτυλίδι. Ἐπειτα τὸ γυρίζω. Καὶ τὴν παρακαλῶ,
 τὴν παρακαλῶ νὰ μὴν πάψῃ τὸ βιολί της. Ἄχ !
 τὴν ἡδονὴ τὴν ἄφραστη ποὺ ἀπόλαψα τότες μὲ τὴ
 Μυρβίνα ! Τὴν ἀκουγα, δίχως νὰ τὴ βλέπω, τὴν
 αὐτὴ τὴν αἰώνια, τὴν ἀθώρητη μουσικὴ ποὺ τὰ
 κυβερνᾶ ἔλα κι ἔλα.

Παρασκεβῆ—δεφτέρα, 22—26, τοῦ Ἄη Δημήτρη,
 1909.

ΨΥΧΑΡΗΣ

Ο "ΝΟΥΜΑΣ,"

ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΚΕΡΙΑΚΗ

Διευθυντής: Δ. Π. ΤΑΪΚΟΛΙΟΥΛΟΣ

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΔΡΟΜΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ, αρ. 4, ΑΘΗΝΑ

Συντρομή χρονιάτικη: Για την Ελλάδα και την Κρήτη δρ. 10. Για το εξωτερικό φρ. χρ. 12 '2.—Για τις επαρχίες δεχόμαστε και τρίμηνες συντρομές (3 δρ. την τριμηνία).—Κανένας δε γράφεται συντρομητής ἄν δὲν προπληρώσει τὴ συντρομή του.

20 λεπτά τὸ φύλλο. — Τὰ περασμένα φύλλα που λioύνται στὸ γραφεῖο μας διπλὴ τιμὴ.

Βρίσκεται στὴν Ἀθήνα σ' ὅλα τὰ κίβσκια, καὶ στὶς ἐπαρχίες σ' ὅλα τὰ Πραχτορεῖα τῶν Ἐφημεριδῶν.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ

ΔΙΑΔΟΧΟΣ Κ' ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ — ΒΙΒΛΟΣ ΓΕΝΕΣΕΩΣ—ΟΙ ΜΑΛΛΙΑΡΟΙ ΚΑΤΑ ΤΟΥ ΩΔΕΙΟΥ — ΕΓΓΛΕΖΙΚΟΣ ΔΑΧΤΥΛΟΣ

ΕΠΙΠΘΗΚΕ πὼς ὁ Βενιζέλος ἐπέμεινε τόσο νὰ ξαναφέρει τὸ Διάδοχο στὸ στρατό, ὅχι μόνο γιὰ νὰ κολακέψει τὴν Αἰὼν μὰ καὶ γιὰ νὰ χτυπήσει κατακέφαλα τὴν Ἐπανάσταση. Γιὰ τὸ πρῶτο, ἕς λογαριαστέι μὲ τὴ συνείδησή του. "Ὅσο γιὰ τὸ δεύτερο, δὲν μπορούμε παρὰ νὰν τοῦ τὸ καταλογίσουμε στὸ ἐνεργητικὸ του. Τέτια πὸν εἶτανε ἡ Ἐπανάσταση, κ' ἔτσι ἀσυστηματοποίητα πὸν ὀργανώθηκε, κ' ἔτσι μωρὰ καὶ ἀστόχαστα πὸν ἐνέργησε, χτύπημα κατακέφαλα τῆς χρειάζετανε.

Φαίνεται ὅμως καὶ ἀγνώμονας, λένε. ὁ Βενιζέλος, ἀφοῦ στὴν ἐπανάσταση χρωστάει τὸ πρωθυπουργικὸν του. Ζημιὰ μεγάλη καὶ αὐτό! Σὰ νὰ μὴν τὴ σώνουνε τὴν ἐπανάσταση ὁ «Χρόνος» καὶ οἱ «Ἀθηναῖοι» πὸν τῆς μείνανε πιστοί, ἀπὸ πατριωτικὸν λόγους πάντα, καὶ καθ' ὅσον ἀπὸ λόγους κυκλοφορικὸν καὶ προσωπικὸν!

Σ' ἕνα μόνο πορεῖ νάφταιξε ὁ Βενιζέλος: πὸν βιάστηκε λίγο σ' αὐτὴ τὴν ὑπόθεση. Μποροῦσε νάφισει νὰ περάσουν ἕξ μῆνες ἀκόμα, ἢ κ' ἕνας χρόνος, κ' ὕστερα νὰ κάμει αὐτὸ πούκαμε. Τὰ πνέματα θὰ εἶτανε πιά ἡσυχασμένα καὶ ἡ δημοκρατία δὲ θὰν μποροῦσε νὰν τὸ ξεμεταλλευταῖ τὸ ζήτημα τόσο ἀσυνείδητα καθὼς τὸ ξεμεταλλευτήκε καὶ μέσα στὴ Βουλὴ καὶ ὄξω στὸν τύπο. Ὁ κ. Βενιζέλος ὅμως βιάζεται νὰ τελιώνει μὴν ὦρα γληγορώτερα τὶς δουλειές του. Μόνον στὸ γλωσσικὸ ζήτημα δὲ βιάστηκε καὶ ἄφισε τὸ Μιστριώτη νὰ σηκώσει πρῶτα τὸν κόσμον στὸ ποδάρι γιὰ νὰποφασίσει, ὕστερ' ἀπὸ χίλιους διαταγμοὺς, νὰν τοῦ δώσει τὴν κατακεφαλιά.

ΚΑΙ λοιπὸν Μιστριώτης γέννησε Σμολένσκη. Σμολέγκης γέννησε Ζορμπᾶ. Γιατί καὶ ὁ Ζορμπᾶς, ὁ ἡρώας τοῦ Γουδιῶ, ξεπάθωσε κατὰ τοῦ Βενιζέλου καὶ φοβερίζε πὼς θὰ ξαναβγεῖ στὸ Γουδί καὶ θὰ ξαναγίνει ἀρχηγὸς καινούριας ἐπανάστασης.

Δυστυχῶς ὁ κ. Ζορμπᾶς εἶναι ἀπόστρατος κ' ἔτσι λεύ-

τερος νὰ λέει καὶ νὰ γράφει ὅτι θέλει δίχως νὰ φοβάται πὼς θὰ πληρώσει τὰ λόγια του μὲ τὴ μονέδα πὸν πληρώσανε τὰ δικὰ του λόγια ὁ Μιστριώτης καὶ ὁ Σμολένσκη.

"Ὅσο γιὰ τὴ φοβέρα πὼς θὰ ξαναβγεῖ στὸ Γουδί, καλὰ θὰ κάνει νὰ μὴν τὴ συγχολέει γιατί ὁ Πανᾶς (ἀπόστρατος πιά λοχαγὸς ποιητῆς καὶ λόγου του) σέλωσε κίβσκας τὸν ἀφηνιασμένο πῆγασσό του καὶ τοῦ εἰτοιμάζει τὰ ἐπινίκια. Καὶ νὰ σὲ ἰμνήσει ὁ Πανᾶς, εἶναι τὸ ἴδιο σὰ νὰ σὲ παύουνε τρεῖς μῆνες ἀπὸ τὸ Πανεπιστήμιον (γὰλὰ Μιστριώτη), ἢ νὰ σὲ βάζουνε σὲ διαθεσιμότητα (γὰλὰ Σμολένσκη). Ποιὴν βαρεῖ καὶ αὐτό.

*

ΠΑΛΙ στὴ μέση οἱ καταραμένοι οἱ μαλλιαροί. Ὁ Μιστριώτης καταγγέλλει στὸ Πανελλήνιον πὼς οἱ μαλλιαροὶ ἐνεργοῦνε νὰ ψηφιστεῖ ἀπὸ τὴ Βουλὴ τὸ ὄριο τῆς ἡλικίας γιὰ τοὺς καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστήμιου, γιὰ νὰ μπορέσουνε νὰ πετάξουν ἀπὸ κεῖ μέσα τὸν ὄρηρὸν δημολόγον.

"Ἄν εἶναι αὐτὸ δουλειὰ τῶ μαλλιαρῶν, τότε μὴ μέρια τὸ ἔθνος θὰν τοὺς εὐγνωμονεῖ πὸν τὸ σώσανε ἀπὸ τέτιο ἐπιστημονικὸν μασκαράλιον.

*

ΜΑΛΛΙΑΡΟΣ καὶ ὁ κ. Νάζος τοῦ Ὁδεῖου! Μὴ χειρότερα! Γιατί διόρισε, λέει, καθηγητὴ τὸν Καλομοῖρη. Καὶ δταν αὐτὸ τὸ καταγγέλλει ἡ πατριωτικώτατη «Ἐσπερινὴ» πρέπει νὰν τὸ πιστέψουμε. Καθὼς πρέπει νὰ πιστέψουμε πὼς ὁ κ. Νάζος καταχράστηκε καὶ τὰ χρήματα τοῦ Ὁδεῖου. Καθὼς πρέπει νὰ πιστέψουμε καὶ τὸ σπουδαιώτερον, πὼς ὅλος αὐτὸς ὁ πόλεμος κατὰ τοῦ Ὁδεῖου σηκώθηκε γιατί ἡ κυρία τοῦ Διευθυντῆ τῆς «Ἐσπερινῆς» δὲν πήρε τὸ πρῶτο βραβεῖον στὶς ἐξετάσεις τοῦ Ὁδεῖου.

Καὶ γιατί δὲν τὸ πήρε, ἀπόδειξη τρανὴ πὼς τὸ Ὁδεῖο εἶναι μαλλιαρὸ καὶ πὼς ὁ κ. Νάζος σουφρώνει τοὺς παράδες του. Σοβαρὰ τὰ πράματα.

*

ΜΕ τὴ ζημιὰ ποῦπαθε τὸ θωρακωτὸ μας, ὁ «Ἀβέρωφ», ξαναβγήκανε στὴ μέση καὶ ... οἱ ξένοι δάχτυλοι! Μάλιστα, νὰ μᾶς πιστέψετε, γιατί τάκούσαμε μὲ ταῦτιά μας. [1] Ἀγγλία, λέει, ἐνέργησε νὰ χτυπήσει πάνω στὴν ξέρα τὸ θωρακωτὸ, γιὰ δυὸ λόγους. "Ἡ γιὰ νὰ μᾶς ἀδυνατίσει καὶ νὰ μὴν μποροῦμε νὰν τὰ βάλουμε μὲ τὴν Τουρκία πὸν εἶναι φίληνάδα τῆς (ἐξωτερικὴ πολιτικὴ) ἢ γιὰ νὰναγκαστοῦμε νὰ παραγγείλουμε ἄλλο θωρακωτὸ στὰ Ἐγγλέζικα ναυπηγεῖα (ἐμπορικὴ πολιτικὴ).

"Ἄ δὲ σώνουν αὐτὰ γιὰ νὰποδείξουν τί θερίο πὸν εἶναι ὁ Ρωμῶς, βάλτε πλάι τοὺς καὶ κεῖνο πὸν γράφτηκε σὲ μὴν φημερίδα, πὼς μόλις δηλ. μαθεύτηκε δὸν τὸ ἀτύχημα τοῦ «Ἀβέρωφ», οἱ Ἀθηναῖοι «ἐθεῶντο εἰς τὰς ὁδοὺς δακρύοντες» !!

ΨΥΧΑΡΗΣ

ΤΗ ΔΥΘΑΔΕΡΦΙΑ

ΜΕΓΑΛΟ ΕΘΝΙΚΟ ΠΗΘΡΑΦΙΚΟ ΜΕΤΙΣΤΟΡΗΜΑ

Τυπώθηκε στὸ Παρίσι καὶ πουλιέται στὸ Βιβλιοπωλεῖο τῆς «Ἐστίας» δρ. 10.

ΤΕΤΡΑΣΤΙΧΑ

ΤΡΑΝΤΑΦΥΛΛΟ

Πές μου, τραντάφυλλό μου έσύ, ποιανής Θεάς άνεσασιά
Σ' άλαφροαγγίζει την αύγή, και παίρνεις τάρωμά της ;
Και ποιά πρωτοφιλήθηκε μέσα στοῦ κήπου τὰ θαμνιά,
Πού τή φωτιά έσύ έκλεψες από τὰ μάγουλά της ;

ΑΦΡΟΔΙΤΗ

Ή Έλληνοπούλα στάθηκε μέ γόμνια άστραφτερή,
Στόν έξαλλο άντικρύ τεχνίτη,
Κι από κομάτι μάρμαρο βουνόπλαστο, βαρύν,
Βγήκε σάν ήλιου ανάβλημα ή άθάνατη Άφροδίτη.

ΘΑΛΑΣΣΑ

Στά στήθια ενώ της θάλασσας τὰ διάπλατα άρμενίζω,
Και λέω γαλήνη άπέραντη κοιμίζει αυτά τὰ βάθια,
Σά μέ άξαφνο άναστέναγμα φουσκώνουν, πού νομίζω
Νά δηγηθή άγωνίζεται τὰ μυστικά της πάθια.

ΑΡΙΓΥΡΗΣ ΕΦΤΑΙΩΤΗΣ

GUY CHARLES CROS

I

ΣΤΑ ΜΑΤΙΑ ΣΕ ΚΟΙΤΩ...

Στά μάτια σέ κοιτώ, καλή, πού άπ' την παλιά μας ζήση
τίποτα πιά δέν έμεινε παρά ένα φως σβυσμένο.
Άτάραχα κι άπίκραντα δίχως χαρές και μίση
φέγγουν, λαμπάδες ίερές πά σέ βιωμό άγιασμένο.

Ξεχάσανε τόσες νυχτιές δίχως στιγμής γαλήνη,
τόσους γλυκούς άτελεισμούς και κλάματα χαμένα...
Στά μάτια σέ κοιτώ, καλή, κ' ή πλήθια τους ειρήνη
μένει μυστήρια μακρινό κι άπάντεχο για μένα.

Μιά μαγαμένη μυρουδιά πεθαίνοντας τὰ ρόδα
οκορποῦνε μέσ στοῦ δειλινοῦ τὰ ξαφειρένια πλάτια,
μ' άπ' τή φωνή της σάρκας σου πού ό πόθος την εύόδα
δέ σου άπομένει τίποτα, γυναίκα, μέσ στα μάτια.

Χνούδι φλιοῦ δέ μάντεψαν στα χέρια σου, στο στόμα ;
Τάχατε μήπως ό Καιρός μέσ στόνειρο τὰ πνίγει ;
Ή βλέπουν πέρα άπ' τή ζωή, κι ακόμα πέρα ακόμα
κάποια Γαλήνη αιώνια τὰ χέρια νά σου άνοίγη ;

II

ΣΤΟΥ ΤΡΑΓΟΥΔΙΟΥ

ΤΟ ΑΓΝΙΣΤΙΚΟ ΝΕΡΟ...

Στου τραγουδιού τὸ άγνιστικό νερό
θέλω νά λούσω τή λερή καρδιά μου,
γιατί σέ θρόνο στέριωσα άψηλό
μιά τιποτένια για βασίλισσά μου.

Γιατί έσκούξα άπ' άφάνταστη ήδονή
πάνω στη σάρκα της τή μολεμένη,
και ρούφηξα άπ' άκάθαρτη πηγή
φωτιά, τή λύσσα της τή λαγγεμένη.

Και για νά διώξω κάθε στοχασμό
της μισημένης μου τής συντηχιάς της,
έχτισα κόσμο όνειρευτο κι άλαργινό
στη χώρα πού είμαι βασιλιάς της.

Όμορφο κόσμο και ζουγαριστό
πού ή ξορισμένη μου ψυχή πλανιέται,
και στ' άνεμοδαρμένο του δεντρό
τ' άδέρφι της τὸ δόλιο αναθυμιάται,
πού στα λιμνίσια τὰ νερά γερτή
βλέπει ούρανοῦς στα βάθη νά περνάνε,
και νοῦθι έκει ή ψυχή μου πώς μπορεί
μιαρός κανείς μαζί και θεῖος νύναι.

III

ΝΕ ΜΙΑ ΞΕΧΑΣΜΕΝΗ

Δόλιο παιδί μου, δέξου αυτά τὰ ρόδα μου κανίσκι
πού άποβραδὶς τὰ τρύγησα στο φεγγαρίο νάμα'
στά μαῦρα κυπαρίσσια σου πού μόνοι τρέμουν οί ίσκιοι
άλλο δέν έρχεται παρά κάθε βροχής τὸ κλάμα.

Ή άγνή τους πένθιμη εύωδιά, τὸ ξερω, θά γλυκάνη
τήν πολυστέναχτη καρδιά πού έδῶ μικρή έχει ύράξει,
και τόνειρο πού σέ πλανᾷ στο νεκρικό λιμάνι
δὲ θά τὸ κόψη, άτέλειωτο, μηδὲ θά τὸ ταράξη.

Γιατί τὰ λόγια ἄ δὲ μποροῦν νά πάνε ὡς του θανάτου
τὰ βάθη τὰ μυστηριακά πού γαλήνη κοιμιάσαι,
ἄς φτάνει μόνο άνάλαφρη και τρυφερή έκει κάτω
ή φεγγαρόλουστη λαλιά τῶν κήπων, νά μεθᾷ σε...

ΡΗΓΑΣ ΓΚΟΛΦΗΣ

ΘΕΑΤΡΙΚΑ

ΟΙ ΜΙΧΤΟΙ

- ΨΥΧΟΣΑΒΒΑΤΟ
- ΠΑΛΙΕΣ ΑΓΑΠΕΣ
- ΕΛΙΣΙΡΙΟΝ ΤΗΣ ΝΕΟΤΗΤΟΣ
- ΙΤΖΑΛΑ
- ΓΑΤΙΤΣΑ

Ή θεατρική στην Άθήνα κίνηση άρχισε φέτο
μέ τρία θέατρα. Αυτὸ καλιάτης «Νέας Σκηνής» και
της «Κυδέλης» (Βαριετέ), κ' ένα καινούργιο τὸ
«Άττικόν». Τρεῖς θίασοι σκηματιστήκανε μέ τρεῖς
πρωταγωνίστρες. Τῆ δ. Κοτοπούλη, τῆν κ. Κυδέ-
λη Άδριανού και τῆν κ. Νίκα. Ό γνωστός δρόμος
της Γαλλικής θεατρικής βιομηχανίας πατήθηκε ά-
μέσως κι από τούς τρεῖς. Τὸ «Μεγάλο βράδι» τοῦ
Λεοπόλδου Κάμπφ και ή «Άννα Καρενίν» δράμα
βγαλμένο από τὸ συνονόματο ρομάντζο τοῦ Τολ-

στόνη, εΐτανε ή μόνη εξαΐρηση για λίγες βραδιές, μά όσο κι α δέ δειχτήκανε τρανής τέχνης έργα, θά μπορούσανε νά τραβήξουνε μια κοινωνία φιλελεύτερη, αΐσταντική κι ανοιχτόθωρη, προτερήματα που δλότελα λείπουνε από τή δική μας.

Μέσα στο λογιής ξεφούρνισμα τής ξένης θεατρογραφίας, ξεχωρίσανε και τρία πρωτότυπα έλληνικά έργα. Ο Ξενόπουλος, ο Τσοκόπουλος κι ο Νιρβάνας, γνωστά όνόματα και τά τρία, δημοσιογραφικά, και κατά τή ρωμαΐτικη συνήθεια, και φιλολογικά. Ταχυγράφοι, πολυγράφοι, άλαφρογράφοι, χρονογράφοι, και τó καλοκαιρί θεατρογράφοι, που όσο κι α φαίνονται ξεχωριστοί συναμεταξύ τους, βγαλμένοι κ' οι τρεις τους είναι από τó ίδιο καλούπι τής αστικής εύγενικής έπιτηδειότητας, με κομψογραφία, με ελαρογραφία, με τάχατες λεύτερη γνώμη, με τάχατες αγάπη προς τήν τέχνη. Φαίνονται πώς δέχονται έλα, ενώ στο βάθος τίποτα δέν υποφέρουνε. Ίδέα δέν τους κεντρώνει, βάση δέν έχουνε, σαδούρα τους λείπει. Παρεξηγημένη αρχή τους τó P art pour P art. Ίσως παρατηρούνε, ίσως διαβάξουνε, ίσως θέλουνε. Μά τί παρατηρούνε, τί διαβάξουνε, τί θέλουνε μήτε Ίδιοι τους δέ φαίνονται νά ξέρουν. Τους παράσυρε ή μιχτή ΐδεολογία που θρονιάστηκε τελευταία στην πνευματική κίνηση τής κοινωνίας μας.

Στ' άγια τά χώματα τά δικά μας από τήν Έσπερία φερμένες σαν άνέμοι πνένε ΐδέες, αρχές, γνώμες, φιλοσοφίες πρωτόφαντες και πρωτάκουστες. Έρχονται σέ μās έτοιμες, καλουπιρισμένες, κρυσταλλωμένες, χωρίς νά φανερώνεται πριν τους μια κίνηση γι' αυτές, μια ανάγκη, ένας πόλεμος. Άκυβέρνητες άράξουνε στα κεφάλια των λογίων, πρώτα πρώτα. Τis πλησιάζουνε, τίς άγγίζουνε, τίς χαϊδέθουνε, μιλούνε γι' αυτές με δείγματα πολυγνωσίας. Κάτι πάει νάλλάξη μέσα τους, κάτι νά δημιουργηθή. Μ' άμέσως ή γύρω κατάσταση τó πνευματικό φόντο τους τραβά. "Όσο εκεί, τόσο και δώ, με τ'ονα πόδι έξω με τó άλλο μέσα. Και μέν, αλλά δέ. Θάρρος, τους λείπει πίστη, τους είναι ξένη. "Αν τά είχανε θά μπορούσανε νά μορφώσουνε κοινωνία κ' εποχή. Μά ή ψυχή τους δέ φτερουγιά, θέλει νά σέρνεται.

"Ετοι βλέπουμε γύρω μας μιας μιχτής τάσης τή φροντίδα ΐΗ τέχνη μιχτή, ή γλώσσα μιχτή, ή συνείδηση μιχτή, ή επιστήμη μιχτή, ή πολιτική μιχτή. Τίποτα ίσιο και παλληκαρισό. "Ενα τρομαχτικό άπλωμα τής άνειλικρίνειας και τής έπιτηδειότητας σέ κάθε κλάδωμα τής ζωής μας τής κοινωνικής.

*

Τής μιχτής τέχνης γεννήματα και τά τρία μας

έργα. Ήπιόλαια, δίχως βά'ες, φροντισμένα με λούσο που ξεγελά.

Τό «Ψυχοσάββατο» του κ. Γρ. Ξενόπουλου «σύγχρονος τραγωδία εις μίαν πράξιν με Intermezzo». Η Μαρία θανατώνει τήν άνύπαντρη αδερφή του άντρός της Κωσταντή, από μίσος προς αυτή, που τή λογάριζε έλσένα ξένη στο σπίτι τους. Μά ή συνείδηση δέν τήν άφνει νά ήσυχάση. Τήν παραμονή του Ψυχοσάββατου έτοιμάζεται νά φύγη με τον παλιό της αγαπητικό τó Λίγερο, γιατί άδύνατο τής είναι νά υποφέρη τήν ΐδέα πως αύριο θά βρεθή με τους άλλους δικούς της στο μνημόσυνο τής πεθαμένης. Τήν τελευταία όμως ώρα τó φάντασμα τής κόρης τής κάβει τó δρόμο. Φοβάται νά νάκολουθήση τó Λίγερο και σέ μιας κρίσης τήν τρομάρα, σά νά λυτρώνεται, φανερώνει τó μυστικό της στον Κωσταντή, που στη στιγμή τή σκοτώνει.

Η υπόθεση άτονη και λαχανιασμένη ξετυλίγεται πάνω στη σκηνή. Τά φτερά τής τραγωδίας λείπουνε δλότελα. Μια φλόγα, μια σΐθα για νά τραβήξη πάνω από τά συνειθισμένα, νά συγκινήση, νά κουνήση, δέν ύπάρχει. Έργο τεχνουργημένο με τήν ψευτιά τής μικρολογίας από συγγραφέα που άντιπροσωπεύει μίαν εποχή βιομηχανικής νοικοκυροσύνης στα γράμματα, εποχή που συντέλεσε σημαντικά στη σημερινή άμορφωσιά του κοινού μας.

Οι «Παλιές Άγάπες» του κ. Γ. Τσοκόπουλου «μονόπρακτο κοινωνικό παιγνίδι». Η Χρηστΐνα, χωρισμένη από τον άντρα της κ. Βαλλόρη στα πρώτα χρόνια του γάμου της για λόγους ασήμαντους τó περισσότερο, άνταμώνεται μ' αυτόνε σέ μια λουτρόπολη ύστερα από πολήν καιρό. Τώρα βλέπει τον κόσμο με άλλο μάτι, ή παλιά της ψυχολογία έχει γίνει άλλιώτικη, τó ρέμα τής ζωής της δέν τής έφερε τίποτ' άλλο από άπαγοήτεψη Θυμάται τά περασμένα και στη γνωριμιά του Βαλλόρη πετá ή καρδιά της, και ξανά του προσφέρει τó χέρι της.

Σκηνικό χρονογράφημα τής παλιάς σχολής. Στεγνό, ξερό κι άχαρο. Τύποι τραβηγμένοι, διάλογοι χλιτσιεπωμένοι, κ' ή υπόθεση δλη δείγμα τής άπαγοήτεψής του συγγραφέα από τó ταλέντο του.

Τό «Έλιξΐριον τής Νεότητος» του κ. Η. Νιρβάνα «φάρσα εις πράξεις τρεις». Ο Θεωδωρής Άμάραντος ξεμωραμένος γέρος που τή ζωή του δλη πέφασε στην έπαρχία γδύνοντας τον κοσμάκη με τήν τοκογλυφία, έρχεται στην Άθήνα συντροφεμένος από τον μπαγαπόντη άνιψό του Όδυσσέα Άμάραντο που ειχε κείνο τον καιρό τελιώσει τίς γιατρικές σπουδές του στο Παρίσι, και που ειχε κουβαλήσει μαζί του και μια σαντέζα, νόμιμη γυναίκα του στα μάτια του θείου του. Ο γέρο Θεωδωρής

πιστεύει πώς με τους ήλεκτρισμούς και τ' άλλα καινούρια μέσα της θεραπευτικής θα ξαναποκτήσει τα νιάτα και την όρμη του. 'Ο άνιψιός του όμως καλλιεργώντας την τέτοια ιδέα του θείου του, κατορθώνει μέσα σε διάφορα φαρσοπεισόδια και του χτυπή κάμποσους παράδες. Στο τέλος ο Θωδωρής μαθαίνει την αλήθεια, και ξαναγυρίζει στην έπαρξια του αλαφρωμένος μονάχα στους παράδες κι όχι στην ηλικία.

Οι κωμικοί τύποι του έργου δεν έχουνε τίποτα το καινούριο απάνου τους. "Ίδιοι κ' αιώνιοι από την εποχή που γράφανε κωμωδίες ο Ζάνος, ο Νικολάρας κι ο "Άγγελος Βλάχος. Τους λείπει μάλιστα κι ο ρωμαίικος χαρακτήρας. Κι όμως τους στερνούς καιρούς οι τέτοιοι τύποι ξετυλιχτήκανε μέσα στην κοινωνία μας κι άφομοιωθήκανε τέλεια με τη γύρω μας κατάσταση. 'Ο κωμικός τύπος, όπως κι ο δραματικός, έχει ψυχή δική του ξεχωριστή, έχει χαρακτήρα που πρέπει σε όλο το έργο ίσορροπημένος να στέκει. 'Η ανθρώπινη νόηση δεν πρέπει να πέφτει κάτω από ένα ώρισμένο μέτρο, γιατί τότε ο τεχνίτης έχει μπροστά του ένα πνεματικό πτώμα, που βέβαια δε στέκει να του έμμεταλλεύεται την κάτω από το μέτρο κουταμάρα του για να δημιουργή τάχατες κωμικές σκηνές. Βέβαια το είδος της φάρσας δέχεται κάποιο τράβηγμα στο άπθανο. Μά το άπθανο πρέπει να παρουσιάζεται σαν πιθανό, δίχως να ζητιέται και ή πιό τελευταία συγκατάβαση του θεατή για το τουτο.

Στο διάλογο του έργου ξεχωρίζεται κάποια εύκολία του συγγραφέα για το ξετύλιγμα του μύθου, όμως ή ούσία του όλη βουτημένη στην κοινοτοπία, άερισμένη από την μπουσιάδα της άλαφρης κι άερόλογης κουδένας του ανθρώπου που τίποτα δεν έχει να μάς πη. "Άστεία και καλαμπούρια άξια να στολίσουνε μιá θεατρική έπιθεώρηση. Σκηνές περιττές και κουραστικές κάμποσες, μά στο βάθος τρέμει μιá προσπάθεια για συμάζωμα. "Η ώραιοπάθεια ή πληχτική κ' ή παθιάρια που χαρακτηρίζει τα δράματα του Νιρβάνα λείπει πέρα για πέρα, κ' έτσι μάς δίνεται ή εύκαιρία καθαρά να ιδούμε την μόρση του συγγραφέα.

Συμπέρασμα : Μετριότητα μετριστήτων.

'Ο κ. Μιλτιάδης Ίωσηφ είναι ένας περίεργος τύπος συγγραφέα που έπεσε στα έλληνικά γράμματα. Τονε διακρίνει κάποιος έξωφρενικός κοσμοπολιτισμός άνακατεμένος με μιá στενοκέφαλη αντίληψη της τέχνης. Πρωτοπαρουσιάστηκε με ένα δράμα «Κόσμος και ήμίκοσμος» που ή υπόθεσή του ξετυλιγότανε σε σαλόνια Ρούσικης άριστοκρατίας και ζουγράφισε τα έθιμά της. Ξαναφάνηκε πέρσι με τη

«Φιλάρεσκο» άνούσιο κι άκαταλόγιστο έργο. Φέτο στο θέατρο της «Κυδέλης» έπαιξε ο ίδιος τον πρωταγωνιστή στο δράμα του «Ίτζλάλ».

'Ο Παύλος Ζαλίκης δυνατός χαρακτήρας παίρνει γυναίκα του μιá Τουρκάλα την Ίτζλάλ, άλλονε δυνατό χαρακτήρα. 'Ο γάμος τους δε γίνεται απ' άγάπη, μά από άνάγκη για τη ζωή. Στην αρχή περνούνε φτωχικά, ύστερα πεθαίνει ο πλούσιος πατέρας του Παύλου και του άφίνει μεγάλη περιουσία. Άνοίγουνε σαλόνια στην Άθήνα, έπου δέχονται τον καλό κόσμο. Μιá βραδιά, σε μιá γιορτή με κάποιο έγγλέζικο έθιμο, ο Παύλος πιάνει την Ίτζλάλ να φιλιέται με τον παλιό φίλο του Κώστα, σε μιá στροφή του βάλς της «Εύθυμης Χήρας». 'Ο Παύλος άμέσως της φανερώνει το σκοπό του να τη χωρίση μ' ένα ερο. Πώς θα έχη ταχτικό χρηματικό έπίδομα αν κρατά στο μέλλο καλή διαγωγή. 'Η Ίτζλάλ το θεωρεί άνελεύτερο και ξευτελιστικό, μά για να δείξη πώς δεν τονε φοβάται υπογράφει τη συμφωνία λέγοννάς του πώς ίσια ίσια δέχεται τον ερο για να τονε παραβή. Ύστερα μετανοεί. Θέλει να μείνη κοντά στον Παύλο. Μά ο Παύλος δε δέχεται με κανέναν τρόπο. 'Η Ίτζλάλ φεύγει. 'Ο Παύλος πασκίζει να την κρατήσει, κάτι τονε τραβά προς αυτή, μά στο τέλος νικά ή άρνησή του. Και μένει ο δυνατός.

Βαθύτερο λόγο και σκοπό δε βλέπουμε στο έργο του κ. Ίωσηφ. Περισσότερο ψυχολογική άερολογία παρά δράμα. "Αψυχα τα πρόσωπα μπεινοδογώνουν χωρίς λόγο και οικονομία σκηνική, και μιλούνε ψεύτικα και κακοθαλμένα λόγια. Κάτι θεωρίες, κάτι φιλοσοφίες πέρα για πέρα παιδιάτικες κι άύστατες που παρουσιάζονται με στόμφο καταπληχτικής άδιαφορίας για τη πνεματική αντίληψη του κοινού. Κι όμως το κοινό μας χεροκρότησε το έργο κ' ή δημοσιογραφία μας του διαλάλησε μιαν έξαιρετική έπιτυχία. Το είπαν έργο λεπτό και δαντελωτό, και του βρήκαν διαφέρο, γούστο και πρωτοτυπία. Το κοινό μας έχει στα χρόνια μας την ψυχολογία του άνόητου μπεμπέ, που τα ζαχαρωτά του στραγαλατζή του χτυπούνε στα μάτια για το μόνο ιδανικό. 'Η δημοσιογραφία μας κατάντησε του ποδιού έμπόριο, που δε ακύθει πάνου σε μελέτη και σιατιστικές και δε χρειάζεται σημαντικά κεφάλαια.

Εηγήσαμε άλλοτες πώς κάτω από τα λεπτά και τα δαντελωτά έργα βρίσκεται κουμένη ή κάθε άδυναμία και ψευτοεπίδειξη. Έργο που δε στέκεται στα πόδια του, που δεν έχει την υγεία της άρτιότητας, την όρμη της ψυχής, το τεχνικό περπάτημα βαφτίζεται «λεπτό» και δικαιολογείται. 'Η άληθινή λεπτότητα στα έργα της άληθινής άξίας στέ-

κεται ἄλλοῦ. Στὸν τρόπο πού εἰ συγγραφῆς θὰ παρουσιάσῃ τὸ ξετύλιγμα τῆς ὑπόθεσης, στὸ βάθος πού κρύβει ὁ μύθος, στὴ μουσικὴ φωνὴ τῆς ἀθρόπινης φύσης πού μᾶς δείχνεται. Στὴν «Ἰτζλάλ» τίποτα δὲ διακρίνουμε, παρὰ πληχτικῆς σκηνῆς καὶ ζουγραφικῆς χαραχτήρων πού δὲ βγαίνουν ἀπὸ τὴ δράση, μ' ἀπὸ τὴ δῆγηση τῶν ἰδίων προσώπων. Ὁ ἕνας δηγιέται τὶς χαρῆς του, ὁ ἄλλος τὰ καινούρια του, ὁ τρίτος τὴ ζωὴ του. Ἐνα ἀνακάτωμα, μιὰ σύγκρουση καὶ τὸ μπλιγούρι ἐγίνε δράμα καὶ μάλιστα λεπτό.

Τὰ ἴδια ἐλαττώματα παρουσιάζει καὶ ἡ «Γατίτσα» πού παίχτηκε μαζί μὲ τὴν «Ἰτζλάλ», χαραχτηρισμένο «δραματάκι εἰς μίαν πράξιν». Δραματάκι δὲν εἶναι. Μιὰ κόρη ἀπὸ πείσμα πού μιὰ τῆς φιλενάδα τῆς παίρνει κελίνο πού αὐτὴ ἀγαπᾷ, τὴν ὥρα πού πάει νὰ τὴν συχαρῆ γιὰ τὴν εὐτυχίαν τῆς κόβει ἕνα δυνατό γρατζούνισμα σὰ γατίτσα. Ἀδυναμία, φλυαρία καὶ μουσικὰδα.

Ὁ διάλογος γραμμένος σὲ καθαρεύουσα, σὲ γλώσσα «αἰθουῶν», δηλαδὴ σὲ γαλλικὴ γλώσσα μεταφερμένη μὲ ὅλες τὶς λέξεις τῆς, τὶς ἐκφρασῆς τῆς καὶ τὴ σύνταξί τῆς στὴν ἀνάπηρη ἐπίσημη γλώσσα τοῦ Ἑλληνικοῦ κράτους, πλασμένη κατ' εἰκόνα καὶ ὁμοίωσίν του.

Ο ΚΡΙΤΙΚΟΣ ΤΟΥ ΝΟΥΜΑ

ΑΝΕΚΔΟΤΗ ΠΡΑΓΜΑΤΕΙΑ

ΤΟΥ Α. ΔΑΣΚΑΡΑΤΟΥ ΓΙΑ ΤΗ ΓΛΩΣΣΑ *)

Πραγματικῶς. Εἶναι τώρα πενήντα χρόνοι πού οἱ λογιώτατοι καλαναρχοῦν θροπάρια εἰς τὸ αὐτό μας ἔθνος. Αἶ, μὲ τοῦτο, τί ἐκατορθώσανε; Μήπως τὸ ἔθνος μας τὴν ἔμαθε τὴν γλώσσα τῶν θροπαριῶν; Μήπως ἐνόησε ποτὲ τὸ *Διὰ βρώσεως ἐξήγαγε* . . . καὶ τὸ *τῶν παθῶν μου τὸν τάραχον* . . . διὰ νὰ ἐννοήσῃ καὶ τὰ ἴδικά τους θροπάρια; —Τίποτε, τίποτε! Ἀπὸ τὸ ἔθνος, σημεῖον ἄλλο δὲν ἔχουμε παρὰ τὲς ἐξακολουθινῆς διαμαρτύρησις τῶν πολιτῶν ὅτι δὲν ἐννοοῦν τὰ ἑλληνικά (ἐπειδὴ τὰ νομίζουσι ἑλληνικά τὰ λογιωτατίστικα) ὅτι δὲν ἐννοοῦν τοὺς λογιωτάτους καὶ ἀκολούθως δὲν ὠφελοῦνται ἀπὸ τὰς γνώσεις των.

Πρέπει λοιπὸν νὰ βοηθήσωμε τοὺς λογιώτατους. Πρέπει νὰ πασχίσουμε νὰ τοὺς κάμωμε νὰ ἐννοήσουν τὴν στοιχειώδη ἐκείνην ἀρχὴν ὅτι, ἡ γλώσσα δὲν εἶνε σκοπός, ἀλλὰ μέσον· μέσον μεταδόσεως τῶν ἰδεῶν μας· καὶ ὅτι ὡς τέτοιον, ἀπαιτεῖ φα-

νερότητα. Ἐπειδὴ ἀπὸ τὴν παραδοχὴν ἡ ὄχι τῆς ἀληθείας τούτης, κρέμεται τὸ γλωσσικὸ μας ζήτημα.

*

Ἄν ἐπιτύχωμε νὰ κάμωμε τοὺς λογιώτατους νὰ καταλάβουν ὅτι ἡ γλώσσα εἶναι μέσον μέσον μεταδόσεως καὶ διαδόσεως τῶν ἰδεῶν μας, — ἀφραυτοῦ τους τότε οἱ λογιώτατοι θέλ' ἰδοῦν ὅτι πρέπει νὰ τὴν ἀφήσουν ὅποια εἶνε, ἀπλή καὶ εὐκατάληπτη, καὶ τὸ ζήτημα λύεται. Ἄν τοὺς ἀφίσουμε νὰ ἐξακολουθοῦν νὰ νομίζουσι πῶς ἡ γλώσσα εἶνε σκοπός, σκοπὸς τῶν μερίμων τους τότε θέλει ἐξακολουθεῖν νὰ τὴν ἔχουν Κοῦκλά τους, νὰ τῆς φτιάουσι περιδέραια ἀπὸ ἄρθρα καὶ πρόθεσις ὡς τὰ πρὸς τὰς ὑπὸ τῆς περι ἡς . . . «Ἐργάτης» Ἀθην. 4 ὄβρ. 1875) *Περὶ τῶν ὑπὸ τῶν ὑπὸ τοῦ* . . . («Σύλλογοι» Βουκουρέστιον 23 ὄβρ. 1883) νὰ τὴν ἐνδύσουσι μὲ σύνταξις γαϊτανόπλεχτες, καὶ νὰ τὴν στολίζουσι μὲ ἀντίκες, εὐρεμένες σκαλιστές, ἐπάνω στὲς τυμβόπλακες τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων.

Μὰ τοῦτο δὲν πρέπει νὰ ἐξακολουθήσῃ περαιτέρω.

Τὸ ἔθνος ἐζημιώθη ἄρκετὰ ἕως τώρα ἀπὸ τὴν ἐνοχον ἀρνησιγλωσσίαν τῶν λογιωτάτων.

Τὰ παιδιὰ τους, αὐτὰ τώρα πρέπει ν' ἀκούσουσι δίκην· νὰ καταλάβουν ὅτι τὸ ἔθνος μας ἔχει χρεια γιὰ γνώσεις, καὶ ὄχι διὰ λογοπαίγνια γαϊτανόπλεχτα. Πρέπει νὰ καταλάβουν τὴν ὠφέλιμην ταύτην ἀλήθεια καὶ ν' ἀπαξιώσουσι τὰ σχολαστικά τῶν πατέρων τους, παιδιαριστικά γλωσσογυμνάσματα, καμμιάς εὐχαριστήσεως διὰ τὸ ἔθνος, ἐπειδὴ τὸ ἔθνος δὲν τὰ ὀρέγεται καὶ καμμιάς ὠφελείας δι' αὐτό. ἐπειδὴ δὲν τὰ ἐννοεῖ.

*

Ἡ γλώσσα τὴν ὅποιαν οἱ νέοι μας πρέπει σήμερα νὰ παραδεχθοῦν, εἶνε ἡ γλώσσα τοῦ ἔθνους, μὲ ὅλα τῆς τὰ φυσικά καὶ ὠραία χαρίσματα, τὴ ζωηρότητά τῆς, τὴν ἀπλότητά τῆς, τὴ δύναμή τῆς . . . Νὰ μάθουσι νὰ τὴν μεταχειρίζονται μὲ τρόπον θελτικόν, πειστικόν, καὶ μὲ φυσικὸν χαρίεντα τρόπον· ἀντὶ τοῦ στολισμένου σοβαροῦ ἐκείνου λειψάνου, πού καθημερινῶς ἀπαντῶμεν εἰς τὴν ἐκφορὰν τῶν ἐφημερίδων τῶν πατέρων μας.

Εἶνε κάποιες περίστασις στὰς ὁποίας ἡ περιαιτολογία μᾶς γένεται ἀναγκαία πρὸς λάμπρυνσιν τοῦ θεματός μας, καὶ τότε ἀχροαταὶ καὶ ἀναγνώσταί μας νὰ ἔχουν ὑπομονὴν νὰ μᾶς ἀκούσι. Νομίζω δὲ νὰ μὴ σφάλω λέγοντας ὅτι τὰ γραφόμενά μου διαβάδονται μ' εὐχαρίστησιν ἀπὸ ἴσως ὄλους. Καὶ δάνω τὸ ἴσως—ἐπειδὴ πρέπει νὰ ἐξαίρεσω τοῦλά-

*) Ἡ ἀρχὴ του στὸ περασμένο φύλλο.

χιστον ἐκείνους ἐναντίον εἰς τοὺς ὅποιους γράφω.

Καὶ τί εἶν' ἐκεῖνο διὰ τὸ ὅποιον οἱ ἀναγνώσται μου εὐχαριστοῦνται τόσον εἰς τὰ γραφόμενά μου; Τὸ πνεῦμα, ἤθελε εἰπεῖτε· καὶ ἤθελ' ἐννοεῖτε τὸ δικό μου πνεῦμα. Ὅχι, Κύριοι, ὀπτική ἀπάτη ἤθελε σὰς κάμει νὰ γελιέσθε ὑποθέτοντες τὸ πνεῦμα εἰς ἄλλο μέρος ἀπὸ ὅπου εὐρίσκεται. Τὸ πνεῦμα ποῦ βλέπετε ἰστὰ γραφόμενά μου, εἶνε τὸ πνεῦμα τῆς γλώσσας, ὄχι τὸ δικό μου. Σὰς βεβαιώνω, Κύριοι, καὶ τὸ λέγω μὲ ὄλα τὰ σωστά μου ὅτι, τὸ πνεῦμά μου καὶ τὸν νοῦν μου ὅλον προθύμως ἤθελε τὸν ἀλλάξω μὲ τὸν νοῦν πολλῶν ἀπὸ ἐκείνους ὅπου ἀπνεύμως γράφουσι λογιωτατίστικα.

Ἀλλά, τὸ λάθος τῶν λογιωτάτων εἶνε στὴ γλώσσα ποῦ αὐτοὶ μεταχειρίζονται (τὴ λέω γλώσσα διὰ νὰ τὴν εἰπῶ κάπως. Ἡ γλώσσα ποῦ μεταχειρίζονται οἱ λογιώτατοι εἶνε ἀπνευμη' καὶ εἶνε ἀπνευμη ἐπειδὴ εἶναι ἀφύσικη καὶ μόνον φτιασμένη τεχνητά, καθὼς φτιάνεται τὸ ἀνδρείκελο τὸ παραγιομισμένο στουπιά. Ἔτσι, συνηθισμένοι ἰστὴν ἀπνευμην ἐκείνην λογιωτατίστικη, εὐχαριστεῖται τὸ πνεῦμά σας ἀκούοντας τὴ δροσιὰ τῆς ζωντανῆς γλώσσας, τὴ δροσιὰ τῆς ζωῆς καὶ τῆς νεότητος, καὶ τὸ πνεῦμα ἐκεῖνο τῆς ζωντανῆς γλώσσας τὸ ἀποδίδεται εἰς τὸν συγγραφέα τῆς.

Θὰν ἐπροσέξατε βέβαια ἰστὰ χαρακτηριστικὰ τῶν διαφόρων γλωσσῶν, καὶ θὰν ἐντυπωθήκατε εἰς τὸ ὅτι, ἡ γλώσσες ἔχουν κ' ἐκείνες διαφορὰν καθεμία χαραχτήρα, καθὼς τὸν ἔχουσι καὶ οἱ ἄνθρωποι.

Ἡ Ἀγγλική, λ. χ., θὰ σὰς ἐφάνηκε σδαρῆ καὶ τροχειὰ ἴσως· ἡ Γαλλικὴ εὐπροσήγορη ἡ Ἰταλικὴ εὐγενής· ἡ Βενετικὴ ἀστεία. . . Ἐκείνης τῶν λογιωτάτων δὲν ἔμπορῶ νὰ τῆς εὐρῶ χαραχτήρα κἀνέναν, ἐπειδὴ κατὰ φυσικὸν λόγον, **γλωσσικὸν ἐκείνη ἀνδρείκελον, δὲν ἔμπορῶ νὰ ἔχει χαραχτήρα.**

Ἡ ἰδική μας, ἐξεναντίας, ἡ γλώσσα τοῦ Ἐθνους, εἶνε ζωντανὴ ὄχι μόνον, ἀλλὰ καὶ ζωηρή· ἔχει ὄλην τὴν ἐλαστικότητα, τὴ δύναμη καὶ τὴ χάρη τῆς νεότητος. Εἶνε δημοφιλὴς καὶ χαρμόσυνη ὅταν εἶνε στὴν καλή τῆς· καὶ εἶνε φοβερὴ ὅταν ἐρεθίζεται.

Ἀδελφὴ ἀντάξια τῆς Ἰταλικῆς, δὲν τῆς λείπει παρὰ ἡ χρυσοβιδλικὴ εὐγένεια τὴν ὅποιαν ἐκείνη ἀπέχτησε διὰ τῶν ἀπὸ αἰῶνας μεγάλων συγγραφέων τῆς.

Ἡ γλώσσα τοῦ Ἐθνους μας δὲν ἔλαβε ἀκόμη μεγάλους συγγραφεῖς. Δὲν ἔλαβε ἀκόμη μεγάλους ἄνδρας· ἐπειδὴ οἱ Βάρβαροι Ὀθωμανοὶ πρῶτα, καὶ ἔπειτα οἱ Βάρβαροι λογιώτατοι, ἐπέσανε κ' ἐξουπήξαν τὸ πνεῦμα τοῦ Ἐθνους.

Ὁ λογιωτατισμὸς μάλιστα ἐνόθεψε τὰ γλωσσικὰ χυτήρια τοῦ πνεύματος εἰς τρόπον, ὥστε οὐδ' αὐτοὶ τῶρα πλέον οἱ λογιώτατοι, ἂν ἐπιστρέφανε ἰστὴ μητρικὴ τούς γλώσσα τὴ δημοτικὴ δὲν ἤθελε μπόρῆσουνε νὰ γράψουνε μὲ πνεῦμα τὴ γλώσσα τοῦ Ἐθνους. Ἔτσι κηλόα ἡ προτροπὴς μου τοῦτες δὲν εἶνε δι' αὐτούς. Αὐτοὶ τῶρα—πλέον ἔγιναν ἀνεπίδεχτοι πνεύματος καὶ ἀνίατοι. Ἄλλ' εἶνε διὰ τοὺς νέους ὅπου λέγω. Διὰ τοὺς νέους ἐκείνους, οἱ ὅποιοι

τῶρα θ' ἀρχίσουν, ἢ μάλιστα ἀρχίσαν νὰ συγγράφουν· Ἐκεῖνοι νὰ σκεφθοῦν τὰ λεγόμενά μου ἐπειδὴ ἡ ἐξέταση τῶν λεγομένων μου ἔμπορῶ νὰ τοὺς ὠφελήσῃ.

Ὅτι δὲ ἡ γλώσσα τῶν λογιωτάτων εἶνε ἀνεπίδεχτη πνεύματος ἔμπορῶτε νὰ τὸ ἐπαληθεύσετε καὶ εἰς τὴν ἰκανότητα τῶν ἰδίων πνευματωδῶν δημοτικῶν ποιητῶν καὶ πεζογράφων, εἰς τὸ νὰ γράφουνε μὲ πνεῦμα τὴ λογιωτατίστικη. — Ὁ φίλος μου Ὀδδης, ἓνας τῶν πνευματωδεστέρων ποιητῶν καὶ πεζογράφων, ὑποχρεωμένος τῶρα νὰ γράφῃ λογιωτατίστικα διὰ τοὺς λογίους τῆς Αἰγύπτου, τὰ γραφόμενά του δὲν ἔχουν πλέον ἐκείνη τὴ ζωηρότητα, κ' ἐκεῖνο τὸ πνεῦμα ποῦ εἶχαν ὅταν ἔγραφε τὴ ζωντανὴ γλώσσα τοῦ Ἐθνους.

(Στῆ ἄλλο φύλλο τελιώνει)

ΑΝΤΡΕΑΣ ΛΑΣΚΑΡΑΤΟΣ

Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ

Ὁ κ. Στέφανος Πάργας (τῆς Ἀλεξάνδρειας) βγάξει σὲ λίγο τὴν «Ἀριάνην στὴ Μάντονα», δράμα πεντάπρακτο τοῦ Verbon Lee, μεταφρασμένο ἀπὸ τὴν Ἀγγλική. Θὰ πουλεῖται μὲ δραχμὴν. Τὸ κατατόπι τοῦ κ. Πάργα εἶναι: Β. Ρ. 1146—Alexandrie (Égypte).

— Ἡ κ. Αἴρα Σ. Θεοδοροπούλου τύπωσε σὲ κομψὸ φυλλάδιον τὴν ὄραια μελέτη τῆς «Ἡ μουσικὴ διὰ τῶν αἰῶνων» ποῦ διάβασε στὸ Ὀδδὸς Ἀθηνῶν στίς 25 τοῦ Μάρτη.

— Τὸ τέλος τῆς παιδαγωγικῆς μελέτης τοῦ κ. Ἠλία Σταύρου ἔμεινε γιὰ τῆ ἄλλο φύλλο.

— Ἐπὶ τὸ Βατοῦμ τῆς Ρουσίας μὰς στάλθηκε μὲ βουατὴ διαμαρτυρήσῃ μὲ τὸν τίτλο «Ἐπουργὸς καὶ Παλαμάς», ὁπογραμμένη ἀπὸ τὸ Γιάννη Χιώτη, Θ. Ὁνοουφρίδη, Ν. Ἀναστασιάδην, Ν. Βενεδίκα, Φιλοκλή Γιωργαντσίδη, Ἀριστείδην Σπορίδη, Κ. Λαμπρινίδη, Εὐριπίδην Κτενίδη, Σταύρο Κανονίδη καὶ Γιάννη Φωτιάδη.

— Ἡ διαμαρτυρήσῃ τελιώνει ἔτσι: «Ἐμεῖς δὲ σχολιάζουμε τὰ πράματα, δὲν τὰ κρίνουμε, ὅσο κι ἂν εἶναι γιὰ μόντζα καὶ γιὰ φτύσιμο τὰ τέτλια ραγιαδικὰ καὶ τυραννικὰ καμώματα. Ἔτσι γίνεται παντοῦ ὅπου ὁ Λαὸς θεωρεῖ γι' ἀνορθωτὲς μερικὸς ἐπιτήδειους καὶ δὲ ζῆτὰ νὰ διαφεντέψῃ μόνος τὸ δικό του. Προσμένουμε νὰ ἰδοῦμε ποῖο δρόμο θάκοιλοῦθῃ ἡ Νεοελληνικὴ Νιότη, τὸ δρόμο τὸν παλιὸ τῶν Ἀλεξανδρῶν καὶ Μιστριώτηδων, ὅλη τὸ δρόμο τῆς ἀναντρείας καὶ τῆς μούχλας, ἢ θὰ πάρῃ τὸ μονοπάτι τοῦ Ἡρωῖσμοῦ καὶ τῆς Ἀλήθειας, ποῦ ὀδηγοῦν Σολωμοὶ καὶ Παλαμάδες;»

ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ

κ. Ἀρ. Κορ. στὴ Σαφούντα. Τὸ κατατόπι τῆς κ. Δ. εἶναι Cronbergerstange 44. Franckfurt a. M. (Allemagne). — κ. Β. Ἀδαμ. στὴν Προύσα. Λάδαμε τὴ συντρομὴ κ' εὐχαριστοῦμε. Ἡ συντρομὴ σας τῶρα εἶναι πληρωμένη ἴσαμε τίς 15. 11. 912.